

Ataması Yapılmayan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Alanlarına Ayrılan Kontenjan Sayılarına İlişkin Görüşleri*

Kudret AYKIRI¹

Öz: Bu çalışma ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2021 yılında kendi alanlarına ayrılan kontenjan sayılarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Atama kontenjanı sayıları için mücadele eden 20 öğretmen ile görüşülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Veriler tematik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçları şunlardır: Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri kontenjan sayıları duyurusu sonrası sağlıklarının ruhsal, fiziksel, sosyal ve finansal açıdan olumsuz etkilendiği görüşündedir. Kontenjanların sayısının düşük olmasını çeşitli nedenlere bağlamışlardır. Ayrıca, ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri kendileri ve kendilerinin etkin oldukları sosyal medya hesapları dışındaki diğer paydaş kişi ve kurumların mücadele etmediklerini düşünmektedirler ve her paydaşa mücadele stratejileri önerileri sunmuşlardır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen Ataması, Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, Sosyal Medya Grupları

The Views of the Unassigned Social Studies Teachers on the Quota Numbers Allocated to Their Fields

Abstract: The aim of this study was to reveal the views of the unassigned social studies teachers on the number of quotas allocated to their fields in 2021. The case study method, was used in the research. The study group was selected using the criterion sampling. The 20 teachers who challenged for the number of assignment quotas were interviewed. Semi-structured interview forms were used in the research. The data was analyzed using the thematic analysis method. The results of the research revealed that after the announcement of the quota numbers, the participants experienced mental, physical, social and economic adverse effects. They attributed the low quota numbers to various reasons. In addition, the unassigned social studies teachers think that other than themselves and the social media accounts in which they are active, no other stakeholder challenge these issues, and they offer strategy suggestions for putting up a fight.

Keywords: Teacher Assignment, Social Studies Teachers, Social Media Groups

Geliş Tarihi: 01.02.2022

Kabul Tarihi: 20.04.2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

* 9. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumunda özet bildirisi olarak sunulmuştur.

¹ Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye, e-posta: kudretaykiri@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2413-0593>

Atf için/ To cite:

Aykırı, K. (2022). Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin alanlarına ayrılan kontenjan sayılarına ilişkin görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 491-519.

Türkiye’de 2000’li yıllara kadar öğretmen yetiştiren kurumlardan mezun olmak devlet kadrosunda öğretmen olarak istihdam edilmek için yeterliydi. Bu yıllardan sonra merkezi sınavlar (1999 Devlet Memurluk Sınavı/DMS, 2002 Kamu Personeli Seçme Sınavı/KPSS) ile istihdam edilmeye başlayan mezun öğretmenlerin sayısı mezun-istihdam plansızlığı, eğitim fakültelerinin sayılarının artması, ikinci öğretim ve pedagojik formasyon programlarının açılması ve neoliberal politikalar benimsenmesine bağlı olarak özel sektör için de istihdam yaratma isteği gibi nedenlerden dolayı artmıştır. Devlet kadrolarında kontenjan sayılarının aynı oranda artmamasına bağlı olarak ataması yapılmayan öğretmen kitlesi oluşmuştur. Bu kitlelerden birisi de ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleridir.

Sosyal bilgiler dersi, ilkökul ve ortaokullarda var olan önemli bir derstir (Erden, 2000). Çünkü mihver (eksen) derslerden biridir (Keskin, 2002). Yani; diğer dersler, -fen bilgisi ve- sosyal bilgiler dersi ekseninde ilişkiler kurularak yapılandırılmalıdır. Bu önemine rağmen bu dersi yürütecek branş öğretmenlerinin devlet kadrolarına atanması problemi uzun yıllardır vardır. Örneğin; Türkiye’de öğretmen istihdamı problemlerini inceleyen bir çalışmanın (Aydın ve diğerleri, 2014) sonuçları 2007-2013 yılları arasında sosyal bilgiler öğretmenliği alanında istihdam sorunu olduğunu ortaya koymaktadır. Farklı siyasi partilerin milletvekilleri tarafından neredeyse her yıl verilen sosyal bilgiler öğretmeni istihdamına ilişkin soru önergeleri (Akat-Ata, 2013, sayı:7/31253; Büyükataman, 2014, sayı:7/53988; Canlioğlu, 2014, sayı:7/53988; Tanal, 2014, sayı:7/40823; Üçer, 2014, sayı: 7/56822; Bulut, 2015, Sayı:7/60238; Bulut, 2015, Sayı:7/61445; Dinçer, 2015, sayı:7/59517; Tanal, 2015, Sayı:7/1640; Gürer, 2018, sayı: 7/2602; Gürer, 2018, sayı: 7/4058; Örs, 2021, sayı: 7/44191) bu sorunun yıllar içinde artarak devam ettiğini göstermektedir. Ayrıca; son yıllarda kamuoyunda sosyal bilgiler öğretmenliği özelinde atama problemi (Özdemir, 2021, 15 Eylül), ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin intiharları (Demirören Haber Ajansı, 2017, 13 Ağustos; Demirören Haber Ajansı, 2018, 18 Nisan) ve farklı mesleklerdeki iş kazasına bağlı ölümleri (Omaklılar, 2018, 24 Şubat) yoğun bir şekilde yer bulmaktadır.

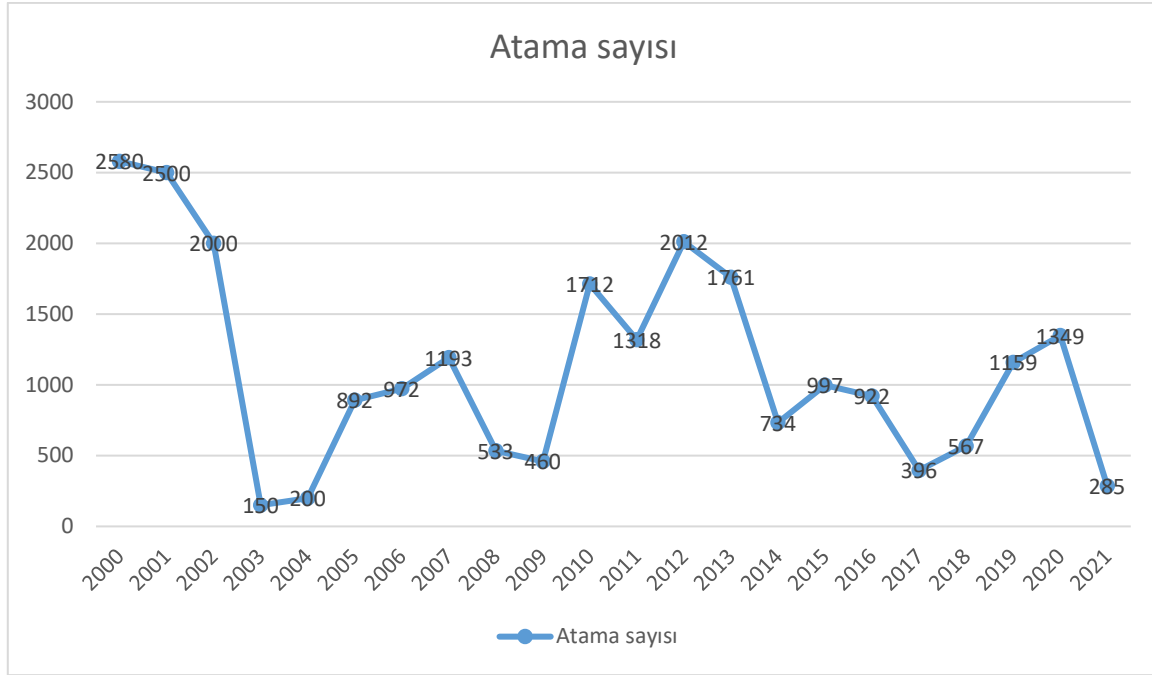
Resmi rakamlara göre 2020 sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu sayısı 24.548’dir (Selçuk, 2021 sayı: 99074258-610-67). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarından her yıl ortalama 3.000-3500 öğretmen mezun olduğu göz önüne alınırsa 2021 itibari ile sosyal bilgiler öğretmeni mezunu sayısı yaklaşık 28.000’dir. 2021 yılında sosyal bilgiler öğretmenliği öğretmenlik alan bilgisi testi (ÖABT) sınavına giren sosyal bilgiler öğretmeni sayısı ise 16.751’dir. Buna rağmen 2021 yılında gerçekleştirilen yaklaşık 35.000 (20.000+15.000) kontenjan sayılı her iki atamada sosyal bilgiler branşına toplamda 285 (155+130) kontenjan sayısı verilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2021a, 2021b). Yani mezun sayısının yaklaşık %1’i, sınava giren aday sayısının %1,7’si atanmıştır ve mihver derslerden birisi olmasına rağmen toplam kontenjan sayısında kendisine ayrılan oran %0,8’dir. Ayrıca; bu oran Tablo 1’de görüldüğü üzere 2003 yılından bu yana verilen en düşük orandır.

Tablo 1. Yıllara Göre Sosyal Bilgiler Branşına Ayrılan Atama Kontenjan Sayıları

Atama Yılı	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Toplam Atama Sayısı	31.064	30.000	30.000	22.814	19.029	20.777	50.877	45.420	40.709	30.216	40.922	39.945	56.106	41.579	50.990	52.736	49.311	23.496	25.577	41.379	40.925	34.901
Atama Sayısı	2580	2500	2000	150	200	892	972	1193	533	460	1712	1318	2012	1761	734	997	922	396	567	1159	1349	285
Toplam Atamada Oranı	%8	%8	%7	%0,7	%1	%4	%2	%3	%1	%1,5	%4	%3	%4	%4	%1	%2	%2	%2	%2	%3	%3	%0,8

*Tablo, Milli Eğitim Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü atama sonuçları arşivi sayısal verilerine (MEB, 2022a) ve bakanlığa ait haber sayfasında (MEB, 2022b) yer verilen atama duyurularına ve mebpersonel (2022) haber sitesi paylaşımlarına göre hazırlanmıştır.

Tablo 1 incelendiğinde, sosyal bilgiler branşına ayrılan kontenjan sayısında ve oranında 2003 yılında hızlı bir düşüş yaşanmıştır. 2021 yılına kadar bazı yıllarda düşmeler olsa da son atama duyurusundaki atama kontenjanı sayısı ve oranı dikkate alınır ise 2003 yılındaki duruma benzer bir olayın yaşandığı görülmektedir. Tablo 1 genel olarak incelendiğinde mihver bir dersi yürütecek olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin atama kontenjan sayıları oranlarının düşüklüğü göze çarpmaktadır. Atama sayısının yıllara göre dağılımı Şekil 1’de daha net görülmektedir.

Şekil 1. Yıllara Göre Sosyal Bilgiler Branşına Ayrılan Atama Kontenjan Sayıları

Alanları özelinde istihdam problemine artık sessiz kalamayan ve sosyal medyanın baskı grubu ve kamuoyu oluşturma gücünü fark eden ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri ve diğer paydaşlar bu platformlarda hesap açarak sosyal medya grupları oluşturmuşlardır. Bazen sahaya da taşıdıkları problemlerini, görüşlerini ve önerilerini genellikle bu platformlarda duyurmaya çalışmışlardır. Bu seslerin bir araya getirilmesi, ortak bir dil oluşturulması ve bilimsel dayanaklarının sunulması ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerin seslerini daha güçlü duyurmaları ve politika yapıcılara bilimsel dayanakları olan öneriler sunulması açısından önemlidir.

İlgili literatürde Türkiye’de öğretmen istihdamına ilişkin çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan biri (Aydın ve diğerleri, 2014) Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) verileri üzerinden öğretmen istihdamına ilişkin sorunları ele alan ve içerisinde sosyal bilgiler branşına da yer veren bir çalışmadır. İlgili çalışmada öğretmen istihdamı konusunda arz ve talep dengesinin kurulamadığı, etkili bir eğitim planlamasının yapılamadığı ve ihtiyaç duyulan branşlarda taban puanla öğretmen ataması yapılmasının nicelik yanında nitelik sorununun varlığını da işaret ettiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bir diğer çalışma (Bilir, 2011) ise ülkemizde öğretmen yetiştirmenin tarihsel evrimi yanı sıra istihdam politikalarını da inceleyen bir derleme çalışmasıdır. Bir diğer çalışma (Toker-Gökçe, 2014) da devlet kadrolarına ataması yapılmadığı için farklı meslekleri icra etmek durumunda kalan öğretmenlerin görüşlerinin incelendiği bir çalışmadır. Ayrıca öğrenimlerine devam eden öğretmen adaylarının öğretmen istihdamına ilişkin görüşlerinin incelendiği bir çalışma (Şahin, 2011) da mevcuttur. 22 anabilim dalına yer verilen çalışmada sosyal bilgiler öğretmeni adayları da yer almaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenliği özelinde ise sadece bir çalışmaya (Baysan, Ercan ve Öztürk, 2011) rastlanmıştır. İlgili çalışma, atmaya ilişkin resmi verilerin analizleri üzerinden yürütülmüş derleme niteliğinde doküman analizi çalışmasıdır. Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ele alan araştırma makalesi niteliğinde bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca ilgili çalışma 2011 yılında gerçekleştirilmiştir. Son yıllardaki sosyal bilgiler öğretmenliği atamasına ilişkin gelişmeler de göz önüne alınır ise güncel bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmanın, bu eksiklikleri gidermede bir katkı sunacağı düşüncesi bu çalışmanın çıkış noktalarından biri olmuştur.

Sonuç olarak; genel atama kontenjan sayılarında yıllara göre bir değişim yaşanmakla birlikte ortalama 37.000 öğretmen alımı yapılmaktadır (Tablo 1). Eğitim fakültesi mezunu sayıları artmaktadır ancak devlet kadrolarına öğretmen istihdamı aynı oranda artmamaktadır. Bu da birçok öğretmenlik branşı mezunlarının

atama problemi yaşamasına ve bu durumun mücadelesini vermelerine neden olmaktadır. Bunlar arasında son yıllarda en çok mücadele edenler sosyal bilgiler öğretmenliği mezunlarıdır. Bu mücadelenin önemi/ciddiyeti/aciliyeti açılan birçok sosyal medya hesabı, gerçekleştirilen birçok sosyal medya ve saha etkinliği, meclisteki birçok milletvekilinin verdiği soru önergeleri, bu alan mezunlarının intihar haberleri ile açıkça görülmektedir. 2021 yılında bu branşa toplam kontenjana oranla %0,8 gibi kontenjan oranı ayrılmıştır. Halihazırda branşın atama kontenjanı oranları zaten düşüktür, son alımda 2003 yılına benzer büyük bir düşüş yaşanmıştır. Hem bu branş özelinde atama problemine ilişkin araştırma makalesi niteliğinde bir çalışma olmaması hem de güncel gelişmeler bağlamında acil bir şekilde durumun bilimsel incelenip daha güçlü bir ses ve bilimsel dayanaklarla politika yapıcılara öneriler sunma arzusu bu çalışmanın en önemli çıkış noktaları olmuştur.

Tüm bu bilgiler bağlamında bu araştırmanın amacı; ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2021 yılında kendi alanlarına ayrılan kontenjan sayılarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 2021 yılında kendi alanlarına ayrılan kontenjan sayıları duyurusu sonrası ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin –ruhsal, fiziksel, sosyal, finansal- sağlık durumlarına ilişkin görüşleri nasıldır?
- Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu düzeyde kontenjan sayıları verilmesinin nedenlerine ilişkin görüşleri nasıldır?
- Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler branşı ataması kontenjan sayıları için alanın paydaşlarının mücadele verme performanslarına ilişkin görüşleri nasıldır ve alan paydaşlarına bu konuda önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum (vaka) çalışması yöntemi kullanılmıştır. Burada kastedilen durum bir kişi, bir program, bir grup, bir kurum, bir toplum ya da bir politika olabilir (Meriam, 2015). Çalışmada bir grup (ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmeni grubu) ve analiz birimi olarak öğretmenlerin görüşleri ele alındığı için bu yöntem kullanılmıştır. Bu araştırmada ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine yoğunlaşarak atama olgusuna ilişkin önemli faktörlerin etkileşimini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır.

Araştırma Grubu

Atama problemine ilişkin olarak doğrudan sosyal bilgiler branşına ilişkin çalışma yürütülmesinin nedenleri şunlardır: Bu branşın atama problemini kamuoyuna duyurabilmek için birçok sosyal medya hesabının açılması, birçok sosyal medya ve saha etkinliği düzenlenmesi, meclisteki birçok milletvekilinin bu branşta yaşanan atama problemine ilişkin soru önergesi vermesi, ilgili branşın mezunlarının intihar haberlerinin artması, son atamada (2021 yılında) 2003 yılından bu yana verilmeyen çok düşük düzeyde atama kontenjanı sayısı oranı (%0,8) verilmesi. Bu bağlamda araştırma, ataması yapılmayan ve atama konusunda mücadele eden 20 sosyal bilgiler öğretmeni ile birlikte yürütülmüştür. 20 öğretmenin görüşleri araştırmayı doyum noktasına ulaştırdığı için daha fazla sayıda öğretmenle görüşme ihtiyacı hissedilmemiştir. Araştırma grubunun seçiminde “belli ölçütleri sağlayan durumları belirlemek” için kullanılan ölçüt (kriter) örnekleme yöntemi (Baltacı, 2018) kullanılmıştır. Hem sosyal medya grubunun seçiminde hem de bu grup içerisinde 20 öğretmenin seçiminde en aktif olma ölçütü kullanılmıştır. İlk olarak sosyal medyada sosyal bilgiler branşı ataması konusunda en aktif sosyal medya grubu seçilmiştir. Bu bağlamda 2021 Kasım ayında 4131 takipçisi ve 1356 paylaşımı ile en aktif olan ve kendisini “öğretmen atamaları ve sosyal bilgiler bölümü ile alakalı atama, kontenjan ders sayılarının artırılması ve etkinlik ana sayfası” olarak tanıtan Sosyal Bilgiler Atama Mücadele Platformu sayfası seçilmiştir. Daha sonra ilgili hesap yöneticileri ile iletişime geçilmiştir. Bu mücadele platformu yöneticilerinden, sosyal medya ve saha etkinliklerinde en aktif olan 20 öğretmeni belirlemeleri ve bu çalışmada katılımcı olup olmak istemediklerini sormaları rica edilmiştir. En aktif olarak düşünülen 20

öğretmen de araştırmaya gönüllü bir şekilde katılmayı kabul etmiştir. Aynı zamanda görüşme sırasında mücadele etme sıklıkları sorulmuştur. Mücadele etme sıklıklarına ilişkin ifadeleri ve araştırmaya katılan ataması yapılmayan 20 sosyal bilgiler öğretmeninin araştırma ile ilgili bazı özellikleri Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2. Katılımcıların özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Medeni	Mezun olunan yıl	Başarı sırası	Mücadele sıklığı
Ö1	Kadın	26	Bekâr	2018	0-100	İki yıldır mücadele
Ö2	Kadın	32	Evli	2014	200-300	Bir yıldır mücadele
Ö3	Kadın	24	Bekâr	2019	200-300	Her etkinlik
Ö4	Kadın	24	Bekâr	2019	300-400	Her etkinlik
Ö5	Erkek	23	Bekâr	2020	300-400	Elden gelenin fazlası
Ö6	Kadın	27	Bekâr	2016	400-500	Her etkinlik
Ö7	Erkek	26	Bekâr	2018	500-600	Her etkinlik
Ö8	Kadın	27	Bekâr	2017	600-700	İki yıl her etkinlik
Ö9	Kadın	26	Bekâr	2018	600-700	Her etkinlik
Ö10	Erkek	31	Bekâr	2017	600-700	Yüksek
Ö11	Kadın	27	Bekâr	2015	700-800	Organize oldukça
Ö12	Erkek	30	Bekâr	2014	800-900	Liderlik düzeyinde
Ö13	Erkek	26	Bekâr	2018	800-900	Her etkinlik
Ö14	Kadın	30	Bekâr	2015	900-1000	Bir yıldır her etkinlik
Ö15	Kadın	26	Bekâr	2018	900-1000	Bir yıldır her etkinlik
Ö16	Kadın	23	Bekâr	2020	1000-1100	Her etkinlik
Ö17	Kadın	25	Bekâr	2018	1500-1600	Her etkinlik
Ö18	Kadın	28	Evli	2016	1500-1600	Her etkinlik
Ö19	Erkek	32	Bekâr	2015	1700-1800	Dört yıldır
Ö20	Kadın	26	Bekâr	2018	2000-2100	Her etkinlik

Veri Toplama

Araştırmada veriler iki adet yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. İlk görüşme formu ilgili literatür (Aydın ve diğerleri, 2014; Bilir, 2011; Şahin, 2011; Toker-Gökçe) taraması sonucu oluşturulmuştur. İlgili formda demografik bilgilerin yanı sıra üç alt boyutta (öğretmenlerin sağlık durumları, atamanın nedenleri, paydaşların performansları) beş soru yer almaktadır. İlk görüşme formunda yer alan sorular şunlardır:

- Milli Eğitim Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğünün 2021 yılında duyurusunu yaptığı iki atamada sosyal bilgiler alanına 155+130 kontenjan sayısı ayırması sonrası ruhsal, fiziksel, sosyal ve finansal açıdan sağlık durumunuza ilişkin görüşleriniz nelerdir?

- Sizce neden bu düzeyde bir kontenjan sayısı verildi?

- Bu düzeydeki kontenjan sayıları için bu alanın paydaşlarının (MEB, akademisyen, sendika, sivil toplum kuruluşu, ana akım medya kanalları, sosyal medya hesapları, ataması yapılan sosyal bilgiler öğretmenleri, ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmeni adayları, ataması yapılmayan diğer branş öğretmenleri, şahsınız) mücadele verdiğini düşünüyor musunuz?

- Bu kontenjanların artırılmasına ilişkin alanın paydaşlarına önerileriniz nelerdir?

- Ekleme istediğiniz herhangi bir şey var mı?

İkinci görüşme formu birinci görüşmelerden elde edilen verilerle oluşturulmuş daha detaylı ve spesifik soruların yer aldığı bir görüşme formudur. İkinci görüşme formunda yer alan sorular şunlardır:

- 155 ve 130 atama kontenjan sayıları duyurusu sonrası ataması yapılmayan öğretmenlerimizde aşağıda sıralanan ruhsal, fiziksel, sosyal ve finansal problemler yaşadığı görülmektedir. Daha derinlemesine bilgi elde etmek adına düşük kontenjan sayıları sonrası şu problemlerden hangisini yaşadınız? Bunlara ilişkin duygu ve düşünceleriniz nelerdir? (Not: Bu sorunun alt sorularında kontenjan sayısı duyuruları sonrası sağlık durumları temasındaki alt temalarının her birine ilişkin sorular yer almaktadır.)

- 155 ve 130 atama kontenjan sayılarının verilmesi çeşitli nedenlere bağlanmıştır. Bunlardan bazıları ile

ilgili daha derinlemesine bilgi elde edilmesi gerekliliği hissedilmiştir. Bu bağlamda şu soruları cevaplar mısınız? (Not: Bu sorunun alt sorularında kontenjan sayılarındaki düşüklüğün nedenleri temasının alt temalarının her birine ilişkin sorular yer almaktadır.)

- Sosyal bilgiler alanı paydaşlarına öneriler incelendiğinde derinlemesine bir soru daha sorulması ihtiyacı hissedilmiştir? Bu bağlamda aşağıdaki soruları cevaplar mısınız? (Not: Bu sorunun alt sorularında alan paydaşlarının mücadele performansları temasının alt temalarının birçoğuna ilişkin sorular yer almaktadır.)

Her iki görüşme formu alan uzmanlarına (dil uzmanı ve alan eğitimi uzmanı) incelenmiş ve pilot uygulamaları yapılmıştır. Veriler kod isimler (ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmeni: Ö) ile yazıya dökülmüştür.

Veri Analizi

Görüşmelerden elde edilen veriler tematik analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Bu teknik, veriler içinde tema ve örüntüler aramak için kullanılır (Glesne, 2015). Bu bağlamda, bu araştırmada veriler kodlanmış, kodların özü bulunmaya çalışılmış, bir durum için aynı biçimde kodlanmış verilere bakılmış ve tematik düşüncelerin nasıl temsil edildiği keşfedilmiştir. Veriler öncelikle araştırma soruları bağlamında üç ana temada analiz edilmiştir. Daha sonra kodlar (209 adet) incelendikçe bu temalar içerisinde 28 adet alt tema oluşturulmuştur. Üç ana tema ve bu temalar içerisindeki alt temalar şu şekildedir:

- Kontenjan sayısı duyuruları sonrası sağlık durumları: Ruhsal sağlık, fiziksel sağlık, sosyal sağlık, finansal sağlık.

- Kontenjan sayılarındaki düşüklüğün nedenleri: Ders sayılarının/saatlerinin/ders içeriklerinin az olması/azaltılması, Liselere Geçiş Sistemi (LGS) kapsamında uygulanan merkezi sınavda önem verilmemesi, diğer branşlara ayrılan atama kontenjan sayılarının artırılması, sosyal bilgiler öğretmeni açığının ücretli öğretmenler ataması yapılarak giderilmesi, alan değişikliği ile sosyal bilgiler öğretmeni olunması, norm fazlalığı olması, atama planlamasının/sisteminin olmaması, sosyal bilgiler branşına hak ettiği önemin verilmemesi, sosyal bilgiler branşının yok edilmek istenmesi, MEB içerisinde lobicilik, ideolojik, neoliberal ekonomik politikalar.

- Alan paydaşlarının mücadele performansları: MEB, akademisyen, sendika, sivil toplum kuruluşu, ana akım medya kanalları, sosyal medya hesapları, ataması yapılan sosyal bilgiler öğretmenleri, ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmeni adayları, ataması yapılmayan diğer branş öğretmenleri, katılımcının kendisi, veliler.

İnandırıcılık, Aktarılabilirlik, Tutarlılık, Teyit Edilebilirlik ve Etik Durum

Erlandson, Harris, Skipper ve Allen'e (1993'ten akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.299) göre nicel araştırmalarda yer alan geçerlilik ve güvenilirliğin nitel araştırmalarda karşılıkları ve bunlar için kullanılan yöntemler şunlardır: İç geçerlilik (inandırıcılık), dış geçerlilik/genelleme (aktarılabilirlik/transfer edilebilirlik), iç güvenilirlik (tutarlılık), dış güvenilirlik/tekrar edilebilirlik (teyit edilebilirlik). Bu bağlamda, araştırmada kullanılan geçerlilik ve güvenilirlik stratejileri şunlardır:

Nitel araştırmalarda inandırıcılık derin odaklı veriler toplanarak sağlanabilir ve derin odaklı veriler için sondalar yer verilebilir ve/veya uzman görüşüne başvurulabilir (Mariam, 2013). Bu araştırmada derinlemesine veri toplamak için daha derinlemesine soruların yer aldığı ikinci bir görüşme formu kullanılmıştır. Ayrıca, görüşme formları ve araştırma sonuçları uzman görüşüne sunulmuştur.

Nitel araştırmalarda aktarılabilirliğin gerçekleşmesi için iki yöntem vardır: Ayrıntılı betimleme ve amaçlı örnekleme (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada ayrıntılı betimleme yapılmış, verilere sadık kalınmış, her tema altında doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Ayrıca çalışma grubu seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanıldığı araştırma grubu bölümünde bahsedilmiştir.

Nitel araştırmalarda tutarlılık, araştırma sürecinin başka uzman tarafından kontrol edilmesi ile

sağlanabilir (Lincoln ve Guba'dan akt. Meriam, 2015, s.213). Bu araştırma başka bir alan uzmanı tarafından kontrol edilmiştir. Teyit edilebilirlik ise, ulaşılan sonuçların ham veriler ile karşılaştırılması yani teyit incelenmesi ile sağlanabilir (Erlandson ve diğerleri, 1993). Bu araştırmada bu sağlanmıştır. Ayrıca, katılımcıların araştırmaya katılmadan önce onayları alınarak ve alıntılarda kod isim kullanılarak etik durumlara dikkat edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Kontenjan Sayısı Duyuruları Sonrası Sağlık Durumları

Dünya Sağlık Örgütü (1948) sağlığı fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan tam bir iyilik hali olarak tanımlamaktadır. Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin atama kontenjan sayıları duyurusu sonrası üç açıdan sağlıklarının olumsuz etkilendiği görülmektedir. Ayrıca, sağlığın ölçülebilir sosyal belirleyicilerinden biri de finansal sağlıktır (Weida ve diğerleri, 2020). Araştırmada, atamaları yapılmayan öğretmenlerin finansal sağlıklarının da olumsuz durumda olduğu görülmektedir. Katılımcıların sağlık durumlarında yaşanan değişimlere ilişkin görüşleri parantez içerisinde frekansları da verilerek Tablo 3, 4, 5 ve 6'da sunulmuştur:

Tablo 3. Ruhsal Sağlık Durumları

Alt tema	Kodlar
Ruhsal Sağlık	-Hayal kırıklığı (13)
	-Karamsarlık (12) / Hırs (1)
	-Çaresizlik (12)
	-Stres (12)
	-Umutsuzluk (11) / Umutlu olma (9)
	-KPSS'ye hazırlanıyor çünkü umut var (11)
	-Yeni bir bölümde öğrenim görme
	zorunluluğu hissi yani umutsuzluk var (5)
	-Yaşamdan zevk almama (10)
	-Şaşkınlık (9)
	-Değersiz hissetme (7) / Sistemin değersizleşmesi (6)
	-İhanet (7)
	-Rekabet (5) / Mağlubiyet (3)
	-Üzüntü (5)
	-Ağlama (4)
	-Başarısızlık (3)/Sistem suçlu (9)
	-Güvensizlik kendine (3), sisteme (4)
	-Depresyon (3)
	-Zulüm (1)

Tablo 3'te yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

22 Ekim günü puanlar ve sıralamalar açıklandığında aşırı mutlu olmuştum. Fakat 5 Mart'ta yaşadığımız hezimet yaşadığımız o mutluluğu yok etti. Bu tarif edilemeyecek kadar büyük bir yıkım oldu. Çünkü hak etmediğimiz bir şey yaşadık o gün. (Ö2)

Bu bölümün ve sınavın bende ebedi olarak bıraktığı yara depresyondur. Depresyon halinden çıkamaz oldum. Mutlu değilim, olmak istediğim yerde değilim tekrar KPSS çalışmak için masanın başına geçmiş olmak başlı başına bir depresyon halidir. Bölümüne ve bana yapılanlar karşısında bu mutsuzluk ve umutsuzluk halinden çıkmak imkansızmış gibi geliyor. (Ö16)

Araştırmanın bulguları incelendiğinde, ruhsal sağlık açısından en çok yaşanan olumsuzluk hayal kırıklığıdır. Bazı ifadelerden hareketle bu durumun muhtemel sebepleri bir önceki yıl verilen 1349 kontenjan sayısına bile itiraz edilirken sayının 2021 yılında çok düşürülmesi ve 2021 yılı birinci atama duyurusu sonrası gerçekleştirilen etkinliklere dair yetkililerden olumlu dönütler alınmasına rağmen yine çok düşük bir sayı verilmesidir. Bu hayal kırıklığı şaşkınlık olarak da ifade edilmiştir. Bir diğer yaşanan olumsuzluk ise aralarında çok küçük farklılıklar olmasına rağmen benzer bir his şeklinde ifade edilen karamsarlık/çaresizlik/umutsuzluktur. Öğretmenlerin sadece yarısının KPSS'ye tekrar hazırlanma eğiliminde olması ve beş öğretmenin de yeni bir lisans (özellikle özel eğitim bölümü) öğrenimi görmeyi göze almaları durumun ciddiyetini ortaya koymaktadır. Karamsarlık hâli ayrıca yaşamdan zevk almama hissi de vermektedir. Ruhsal durumunu stres şeklinde ifade edenlerin oranı da çoktur hatta üç öğretmenin ifadesinde depresyon kavramına da rastlanmıştır. Öğretmenlerin ruhsal sağlık sorunlarından birisi de değersiz hissetmeleridir. Sadece kendilerinin değil sosyal bilgilerin de değersizleştiğine dair vurgular vardır. Benzer vurgu, kendilerine güvenlerinin azalmasından daha çok atama sistemine güvenlerinin azalmasında vardır. Öğretmenlerin üzüntü ve ağlama dışında düşük düzeyde kontenjan sayısı verilmesini ihanet hatta zulüm şeklinde görmeleri de dikkat çekici bir sonuçtur.

Tablo 4. Fiziksel Sağlık Durumları

Alt tema	Kodlar
Fiziksel Sağlık	-Beslenme sorunu: İştah azalması (5), iştah artışı (2) -Uyku düzeni bozukluğu: Uyuyamama/az uyuma (5), daha fazla uyuma (1) -Deformasyon: Diş kırılması (1), saç dökülmesi (1)

Tablo 4'te yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Uzun zamandır deliksiz uyumanın ne olduğunu unuttum. Gecenin herhangi bir saati birden uyanıyor bir daha uyuyamıyorum. (Ö11)

Yaşadığım psikolojik bozukluk istemeden iştahımı kesti, yemek yerken bile bu yaşanan durumları unutmadığım için sadece yaşamak için yemek yiyorum. (Ö15)

Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri fiziksel sağlık kategorisinde beslenme ve uyku düzeni açısından bir birinden zıt şekilde farklı sorunlar yaşamışlardır. Bu iki fiziksel sağlık sorunu dışında öğretmenlerin birinde diş kırılması bir diğerinde saç dökülmesi olduğu görülmektedir. Aslında fiziksel sağlık açısından olumsuz bu durumlar, ruhsal sağlık problemlerinin fiziksel olarak yansıtılması anlamına gelen duygu dönüşümü/dönüştürme savunma mekanizmasından kaynaklandığını düşünmek yanlış değildir. Yine de bu durum, bu düzeyde bir düşük kontenjan sayısı sonrası ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin fiziksel sağlıklarında önemli bir problem olduğu gerçeğini değiştirmemektedir.

Tablo 5. Sosyal Sağlık Durumları

Alt tema	Kodlar
Sosyal Sağlık	-Yakın çevrenin manevi desteği var (10) -Destek açısından kendisi şanslı ama herkes şanslı değil (1) -Destek var ama olumsuz psikoloji yakın çevreyi de etkiliyor (2) -Yakın çevre manevi desteği yok ve iğneleme var (1) -Durumu anlatmaktan yorulmaya bağlı bireyselleşme (1) -Yakın çevresi bireyi suçlama eğiliminde (1) -Evlilik vb. sosyal projelerini erteleyen (9), ertelemeyen (1) -Yüksek lisansta öğrenim görmeyi erteleyen (3)

Tablo 5'te yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Ailem bana her zaman destek oluyor ancak 27 yaşında olup hak ettiğim halde atamam yapılmadığı için onlar da üzüyor. (Ö6)

Sevdiğim biri var ve evlenmemiz düzenli iş ve hayat kurmamıza ekonomik özgürlüğümüze kavuşmamıza bağlı. Şu an netlik olmadığı için adım atmamız evlilik veya bu tür hayallerimizi ertelemek zorunda kalıyoruz. (Ö12)

Sosyal sağlık açısından katılımcıların birkaçı dışında yakın çevresinin desteğini kaybetmediğini; sadece birkaç öğretmen yakın çevresinin kendisini suçladığını ya da süreci anlatmaktan dolayı bireyselleştğini ifade etmiştir. Ancak bir öğretmenin de ifade ettiği gibi her ne kadar yakın çevre desteği olsa da yaşanan ruhsal problemler yakın çevreyi de benzer şekilde etkilemektedir. Yani bu durum sosyal sağlık açısından olumsuz bir durumun olmadığını değil en azından bir dayanışma ile sağlıklı kalınmaya çalışıldığını göstermektedir. Sosyal sağlık açısından -göreceli olmakla birlikte- önemli bir sorun öğretmenlerin evlilik vb. sosyal projelerini ertelemeleridir. Katılımcılardan sadece iki tanesinin evli olması bu yargıyı destekler niteliktedir.

Tablo 6. Finansal Sağlık Durumları

Alt tema	Kodlar
Finansal Sağlık	Mezuniyet sonrası çalıştı (15) - çalışmadı (5) -Ücretli öğretmenlik yaptı (10), alan dışı mesleklerde çalıştı (6) -Çalışmadı çünkü kendi mesleğini yapma isteği var ve liyakatsizlik yapıldığını düşünüyor. -Bir dönem iş, sonra sınav, herhangi bir iş, iş değil sınav, hem iş hem sınav, yurt dışı iş -Çalışmak zorunda (1) - Aileye yük olmama isteği, varoluşsal istek -Finansal durum: Yetersiz/kötü(14), orta(6) -Aile maddi desteği: Var (12), yok (8) -KPSS materyalleri yok/eski (8) -Yeterli maddi imkân yok -Ebeveyn desteği, arkadaş desteği, eski kaynaklar, yüksek lisans bursu, ücretli öğretmenlik maaşı ile karşılayacak

Tablo 6’da yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Eğer tekrardan bu sıkıntılı sürece girmeye cesaret edersem gideceğim bir kurs da yok kaynakları tekrardan alabileceğim bir güvencem de yok. (Ö8)

Çalışacağım, çünkü çalışmak zorundayım. Evde çalışan kimse olmayınca bende sınava hazırlanacağım için hem çalışıp hem de sınava hazırlanmam gerekiyor. Ve de eve maddi olarak destekte bulunmam gerekiyor. (Ö10)

Finansal sağlık açısından bakıldığında; katılımcıların önemli bir çoğunluğu, finansal durumlarını kötü/yetersiz; diğerleri ise orta şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Yarısından biraz fazlası aile desteği alırken geri kalanının aile desteği almıyor olması da önemli bir problemidir. Yeniden sınava hazırlanacak katılımcıların yarısına yakınının sınav materyalleri yoktur veya materyalleri eskidir. Bazı katılımcıların ise bu materyalleri karşılayacak bütçeleri yoktur. Bu durumlar katılımcıların finansal sağlık durumlarının ciddiyetini gösterir niteliktedir. Ayrıca; öğretmenlerin mezun olduktan sonra sadece beşinin çalışmadığı; diğerlerinin çalıştığı görülmektedir. Devlet okullarında kadrolu bir şekilde istihdam edilmeyen öğretmenlerin ilk alternatifi -yine devlet okulu olmakla birlikte- çok daha az özlük hakları olan kısmi zamanlı geçici personel istihdam biçimi olarak ücretli öğretmenliktir. Ayrıca; öğretmenlik mesleği dışındaki iş kollarında da çalışan öğretmenler vardır. Bu işlerin de çoğu güvencesizdir. Bir de hem sınava hazırlanan hem de çalışan öğretmenler vardır. Güvencesiz istihdam biçimlerini kabullenmeleri ve her iki işi birlikte götürmeyi istemeleri öğretmenlerin çalışmak zorunda olduklarını göstermekte ve bazı öğretmenler de bu durumu dile getirmektedir. Sonuç olarak; ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin finansal sağlık açısından birçok problemi vardır.

Kontenjan Sayılarındaki Düşüklüğün Nedenleri

Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri, atama kontenjan sayılarının az olmasını birçok nedene bağlamışlardır. Bu nedenlerin her birinin öğretmenlerin önemli bir çoğunluğunun ifadelerinde yer alması da dikkat çekicidir. Yani her bir neden sosyal bilgiler branşının kontenjan sayısını etkileyebilecek önemdedir. MEB Personel Genel Müdürlüğü’nün 2021 yılında duyurusunu yaptığı iki atamada sosyal bilgiler branşına düşük düzeyde kontenjan sayıları ayırmasının nedenine ilişkin ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri parantez içerisinde frekansları da verilerek Tablo 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15 ve 16’da sunulmuştur:

Tablo 7. Ders Sayılarının/Saatlerinin/İçeriklerinin Az Olması/Azaltılması

Alt tema	Kodlar
Ders sayılarının/saatlerinin/ içeriklerinin az olması/azaltılması	-Sistemati olarak dersler/ders saatleri azaltılıyor (18)
	-Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinin alınması
	-Sosyal bilgiler öğretmenlerinin girmesi gereken seçmeli derslere başka branş öğretmenlerinin girmesi (16)
	-Başka (özellikle DKAB’a yakın) seçmeli derslerin açılması (16)
	-Ek ders doldurma dersi olarak görülmesi
	-Ders içeriklerinin azaltılması (13)
	-DKAB ders saatini artırmak için (1)
	-Sosyal Bilgiler dersi
	-4,5,6 saat olmalı
	-4. Sınıf sosyal bilgiler dersine sosyal bilgiler öğretmeni girmeli
	-Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersi
	-Somut dönemde/ilkokulda verilmesi uygun değil
	-Ortaokulda ayrı bir ders olmalı
	-T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin ders saati sayısı az
	-Toplu öğretim anlayışı gereği entegre edilmeli/edilmemeli
	-Yeni dersler eklenmeli (12)
	-Zorunlu ders olmaz ise DKAB içerikli dersler seçtirilir.
	-Ortak Türk Tarihi ve Çevre Eğitimi ve İklim Değişikliği dersleri sosyal bilgiler kapsamında olmalı
	-Bu ders saatleri ile uygun kontenjan sayısı verilebiliyor (1)

Tablo 7’de yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Soyut bir dersi öğrencinin anlayış düzeyinin dışına çıkması pahasına 4. Sınıf somut dönem çocuğuna verilmesi kabul edilemez. (Ö1)

Sosyal bilgiler ders saati artarsa ihtiyaç artacaktır ve kontenjan da artacaktır. (Ö15)

Katılımcılar, kontenjanların düşük düzeyde olmasını ilk olarak ders saatlerinin az olması hatta kademeli bir şekilde azaltılmasına bağlamaktadır. 2021-2022 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanan ortaokul ve imam-hatip ortaokulu haftalık ders çizelgelerine (Milli Eğitim Bakanlığı, 2020a ve Milli Eğitim Bakanlığı, 2020b) göre sosyal bilgiler dersi beşinci, altıncı ve yedinci sınıflarda üçer saattir. Sekizinci sınıfta sosyal bilgiler dersi yerine bu branş öğretmenlerinin girdiği iki saatlik T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi vardır. Katılımcıların, ders saatlerinin azaltılması ile kastettikleri ise sosyal bilgiler öğretmenlerinin yürüttüğü sekizinci sınıfta yer alan vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinin farklı bir isimle ilkokul dördüncü sınıf programlarına verilmesidir. Ayrıca; katılımcılar, vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinin ilkokulda öğrenim gören öğrencilerin gelişim dönemlerine uygun olmadığını, somut dönemdeki çocuğun soyut konular ağırlıklı bu dersten istenilen kazanımları elde edemeyeceğini savunmaktadırlar. Katılımcıların bir bölümü sosyal bilgiler ders içeriklerinin azaltıldığını ve bu durumun dersin önemini azalttığı için kontenjan sayılarını etkilediğini düşünmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders sayılarının azaltılmasına ilişkin diğer vurguları; sosyal bilgiler branş öğretmenlerinin yürütmesi gereken sosyal bilimler başlığı altındaki seçmeli derslere (halk kültürü, “şehrimiz...”, medya okuryazarlığı, hukuk ve adalet, düşünme eğitimi) diğer branş öğretmenlerinin girmesi ya da bu seçmeli dersler yerine din, ahlâk ve değerler başlığı altındaki seçmeli derslerin seçtirilmesidir.

Tablo 8. LGS Kapsamında Uygulanan Merkezi Sınavda Önem Verilmemesi

Alt tema	Kodlar
LGS kapsamında uygulanan merkezi sınavda önem verilmemesi	- Sosyal bilgiler dersinin sınavda yer almaması (17) -T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük alt testi -Ağırlıklı kat sayısının düşük olması (13) -Bilgi değil yorum soruları sorulması -Soruların kolay olması

Tablo 8’de yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Sosyal bilgilerin ayrı İnkılap Tarihinin ayrı olarak soru sorulması ve öğrencinin her iki dersten de sorumlu olması taraftarıyım. (Ö12)

Hem soru sayısının hem de kat sayısının artırılması gerekiyor. Çünkü çocuk sınav kaygısıyla bu dersi önemsemiyor. (Ö14)

Kontenjan düşüklüğünün nedenlerinden biri olarak LGS kapsamında uygulanan merkezi sınavdaki kat sayı düşüklüğü ve sosyal bilgiler dersinin sınavda yer almaması görülmektedir. Bu merkezi sınav, sekizinci sınıf öğretim programları esas alınarak hazırlanmaktadır. Yani sınavda sosyal bilgiler branşı açısından sadece T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük alt testi yer almakta ama sosyal bilgiler alt testi yer almamaktadır. Türkçe, matematik ve fen bilimleri alt testlerinde 20 soru yer alırken ve ağırlık kat sayıları dört iken T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük alt testinde 10 soru yer almaktadır ve ağırlık kat sayısı birdir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018).

Tablo 9. Diğer Branşlara Ayrılan Atama Kontenjan Sayılarının Artırılması

Alt tema	Kodlar
Diğer branşlara ayrılan atama kontenjan sayılarının artırılması	-Bu görüşe katılıyor (16), katılmıyor (2) -Ortaöğretim branşları, din kültürü ve ahlak bilgisi, sınıf, İngilizce, özel eğitim, Arapça

Tablo 9’da yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Kontenjanımız lise branşlarına gitti. (Ö8)

Normalde lise branşlarında şu an verildiğinden çok daha az kontenjan veriliirdi. Bu sene onlarda bir artış oldu ve toplam alım sayısı değişmeyince sosyal gibi bazı branşlarda düşüş oldu. (Ö15)

Katılımcılar tarafından, kontenjan sayısının düşük olmasının nedenlerinden biri –özellikle 2021 yılı için diğer branşlara (özellikle de ortaöğretim branşları, DKAB, sınıf, İngilizce, özel eğitim) ayrılan atama kontenjan sayılarının artırılması için olduğu düşünülmektedir. İlkokul sayılarının ortaokul sayılarına göre fazla olması ve ilkokulda her sınıfın bir öğretmeni olması sınıf öğretmenlerinin kontenjan sayılarının her zaman yüksek olmasını sağlamıştır. Özel eğitim ise önemi daha yeni anlaşılmış bir branştır ve bir özel eğitim öğretmeni az

sayıda öğrenciye öğretmenlik yapması gerekmektedir. Bu nedenle kontenjan sayıları artmış ve ileriki yıllarda artmaya devam edecektir. DKAB'ın sonraki alt temalarda katılımcıların da vurguladığı gibi baskın ideolojiye bağlı olarak atama kontenjan sayıları yüksektir. İngilizce küresel dünyanın getirdiği bir derstir ve piyasa tarafından arzulanmaktadır ve ilköğretim, ortaokul ve ortaöğretim düzeylerinde vardır. Bu nedenle kontenjan sayılarının yüksek olması normaldir. Burada bir önceki yıllarla karşılaştırma yapılması gereken ise ortaokul sayısına göre daha az sayıda olan ortaöğretim içerisinde yer alan branş dersleridir. Bu karşılaştırma Tablo 10'da yapılmıştır:

Tablo 10. Ortaöğretim temel dersleri ve sosyal bilgiler dersinin 2020 ve 2021 yıllarında toplam alım sayıları

Ortaöğretim Temel Dersleri ve Sosyal Bilgiler Dersi	2020	2021	Artış
	Toplam Alım Yaklaşık 40.000	Toplam Alım Yaklaşık 35.000	Toplam Alımda 5000 Düşüş Var
Biyoloji	187 (93+94)	249 (144+105)	+62
Coğrafya	285 (147+138)	404 (219+185)	+119
Fizik	307 (156+151)	570 (317+253)	+263
Kimya	305 (151+154)	630 (369+261)	+325
Matematik	969 (501+498)	1737 (1004+733)	+768
Tarih	398 (197+201)	572 (310+262)	+174
Türk Dili ve Edebiyatı	728 (384+344)	1012 (511+501)	+284
Sosyal Bilgiler	1349 (684+665)	285 (155+130)	-1064

Tablo 10 incelendiğinde 2020 yılına göre 2021 yılında yaklaşık 5000 daha az öğretmen alımı yapılmasına rağmen ortaöğretim temel derslerinin kontenjan sayılarının hepsinde artış olduğu gözlenmektedir. Sosyal bilgiler branşında ise büyük bir düşüş vardır. Yani, sadece 2021 yılı açısından düşünüldüğünde sosyal bilgiler öğretmenlerinin kontenjan sayılarındaki düşüklüğün en önemli nedeni ortaöğretim branşlarına ayrılan atama kontenjan sayılarının artırılmasıdır. Burada sorulması gereken soru şudur: Neden, en çok ve öncelikli olarak sosyal bilgiler branşı atama kontenjan sayıları düşürülmüştür? Bu sorunun cevabı, ideoloji alt temasında yer almaktadır.

Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Açığının Ücretli Öğretmenler Ataması Yapılarak Giderilmesi

Alt tema	Kodlar
Sosyal Bilgiler öğretmeni açığının ücretli öğretmenler ataması yapılarak giderilmesi	-Kontenjan sayılarını etkiliyor (14) - etkilemiyor (1). -Lise branşı öğretmenleri sosyal bilgiler branşında ücretli öğretmenlik yapıyor. -Sözel bir ders olması nedeni ile her branştan öğretmenin dersi yürütebileceği düşüncesi var. -Devletin ekonomi politikaları gereği

Tablo 11'de yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Ekonomik anlamda daha az bütçe ayrıldığı için ücretli ile kapatılan açıklar kadro almanın önüne geçiyor maalesef. (Ö11)

Sosyal bilgiler bir sözel ders olduğu için herkesin bu dersi okutabileceği gibi yanlış bir algı oluşmuştur. Bu algı da ne yazık ki varolan açıkların ücretli öğretmenle rahatlıkla kapatılabilecekleri inancını doğurmuştur. (Ö15)

Kontenjan sayılarındaki düşüklüğün bir nedeni de sosyal bilgiler branşı açığının ücretli öğretmenler ile giderilmeye çalışıldığı düşüncesidir. Mecliste verilen soru önergelerine rağmen sosyal bilgiler branşını dolduran ücretli öğretmen sayısının ve bunlardan kaçının sosyal bilgiler öğretmeni olduğunun resmi bir cevabı yoktur.

Tablo 12. Alan Değişikliği ile Sosyal Bilgiler Öğretmeni Olunması

Alt tema	Kodlar
Alan değişikliği ile sosyal bilgiler öğretmeni olunması	- Kontenjan sayılarını etkiliyor (15) -Sınıf öğretmenleri daha düşük KPSS puanı ile alan değişikliği yapıyor. -Tarih ve coğrafya öğretmenlerinin kendi branşlarına geçirilmeleri gerekir.

Tablo 12'de yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Norm fazlası olan sınıf öğretmenleri sosyal bilgilere alan geçişi yaptı. Bu durum ihtiyaç sayımızı azalttı ve alımları etkiledi. (Ö12)

MEB'in anlam veremediğimiz alan geçişi ile alanımızın normları dolduruluyor. (Ö17)

Kontenjan sayılarındaki düşüklüğün diğer bir nedeni alan değişikliğidir. Alan değişikliği “öğretmenlerin, bakanlıkça belirlenen ve mezun oldukları yükseköğretim programına bağlı olarak atanabilecekleri başka alanlara geçiş”idir (Resmi Gazete, 2015). Bu atamalarda alan değişikliği yapacak öğretmenlerin yükseköğrenimlerinin atanacakları alana uygun olması şartı aranmaktadır. Ancak, katılımcıların da vurguladığı gibi atamalarda ölçüt olarak KPSS alınmaktadır ve alan değişikliği yapan öğretmenlerin daha düşük KPSS puanı ile atanmış olma olasılığı vardır. Özellikle sınıf öğretmenliği üzerinden bir serzeniş vardır.

Tablo 13. Norm Fazlalığı

Alt tema	Kodlar
Norm fazlalığı	- Norm fazlalığı var (11) - yok (9) -Kontenjan sayısı düşüklüğünü gizlemek için kullanılıyor. -Tarih, coğrafya ve sınıf branşlarına yönelik geriye doğru alan değişikliği önerisi

Tablo 13'te yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Norm fazlası bu kadar öğretmenin bir anda olabileceğine inanmıyorum. Daha geçen sene toplamda 1360 alınan bölümde bu kadar fazla olamaz. (Ö1)

1997 de açılan bu dersin mezunlarının az olmasından dolayı bölüme gecen tarih ve coğrafya öğretmenleri öncelikle bir emekli olsunlar. Yeni jenerasyon bekliyor. Dersimizi başka branş öğretmenlerine veriyorlar. Bizim dersler ile yöneticiler ek derslerini dolduruyorlar. Açık göstermiyorlar. Tabii ki norm fazlası olur. (Ö8)

Kontenjan sayılarının düşüklüğü ile norm fazlalığı arasında yarı yarıya görüş farklılığı olması dikkat çekicidir. Öğretmenlerin yarısına yakını norm fazlalılığı olduğunu düşünmemektedir. Yetkililerin kontenjan sayılarının düşüklüğünü gizlemek için bu ifadeleri kullandıklarını belirtmektedirler. Ayrıca, norm fazlalılığı var ise ücretli öğretmenlik ve alan değişikliklerinin neden yapıldığını sorgulamaktadırlar.

Tablo 14. Atama Planlamasının/Sisteminin Olmaması

Alt tema	Kodlar
Atama planlamasının/sisteminin olmaması	-Atama planlaması yok (13)

Tablo 14'te yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Kontenjan dağılımında belli bir plan ve programa göre yapılmıyor sadece belli başlı bölümlere ağırlık verilip ve gün kurtarılmaya çalışılıyor. (Ö10)

Her sene ihtiyaç ve alımın çok ama çok üzerinde üniversitelere yerleşiyor. Bitirince diplomalı işsiz ordusuna katılıyor. Tamamen plansızlık. (Ö13)

Kontenjan sayılarındaki düşüklüğe ilişkin görüşlerden biri MEB'in bir atama planlamasının olmamasıdır.

Tablo 15. Sosyal Bilgilere Hak Ettiği Önemin Verilmemesi

Alt tema	Kodlar
Sosyal bilgilere hak ettiği önemin verilmemesi	-Önem verilmiyor (17) -Yok edilmek isteniyor (12) -Kolay bir ders olarak görülmesi -Sözel ve ezbere dayalı bir ders olarak görülmesi -Sadece ders kitabı ile dersin kazanımlarına ulaşılacak olması inancı -Merkezi sınavda soru gelmemesi -Sürekli göç alan bir ülke olunmasına rağmen önem verilmemesi

Tablo 15'te yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Ülkemiz sürekli göç alan bir ülke haline geldi Hal böyle olunca sosyal bilgiler eğitime daha fazla önem verilmesi gerekirken maalesef değerimiz günden güne azalıyor. (Ö6)

Sosyal bilgiler dersi ezber ve sözel ders olarak görülüyor. Veliler öğrenciler tarafından basit bir ders olarak görülüyor.

Bakanlık da veli ve öğrenci beklentilerine uygun davranarak dersi önemsemiyor (Ö12)

Aslında birçok alt tema ile alakalı ancak özellikle vurgulanmak istenen bir diğer neden; sosyal bilgiler dersine önem verilmemesidir. Hatta bu önemin sadece bakanlık düzeyinde değil birçok paydaş açısından verilmediği vurgulanmaktadır. Sınav merkezli bir sistemde sosyal bilgilere yer verilmemesi ve kontenjan sayıları düşüklüğü ile bunun pekiştirilmesi sosyal bilgiler branşı açısından ciddi bir problemdir. Bu önem vermeme düzeyi bazı katılımcılara göre sosyal bilgiler dersinin yok edilmek istenmesi düzeyindedir. Bu yargının nedenine ilişkin görüşler ideolojik alt temasında verilecektir.

Tablo 16. MEB İçerisinde Lobicilik

Alt tema	Kodlar
MEB içerisinde lobicilik	-Lobi faaliyetleri var (18), yok (1), kararsız (1) -Sınıf, DKAB ve İngilizce branşları adına lobicilik yapıyor.

Tablo 16'da yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Bakanlığın içerisinde belli branşların (DKAB, sınıf) lobisi mevcuttur. (Ö4)

Lobiler kesinlikle var ve bu lobiler içerisinde güçlü ve zayıflar var. Biz en zayıf halkalardan biri olarak görünüyoruz. (Ö16)

Kontenjan sayılarındaki düşüklüğe ilişkin görüşlerden biri lobiciliktir. Yani, ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri MEB bünyesinde atama kontenjan sayılarının belirlenmesi kararlarını etkileyen bazı branşlara (sınıf, DKAB, İngilizce) ait lobicilerin olduğunu düşünmektedir. Atama sayılarına bakıldığında en çok kontenjan sayısı ayrılan branşlar için böyle düşünüldüğü görülmektedir. Sınıf öğretmenliği ve İngilizce öğretmenliğinin ideolojiden bağımsız olarak atama kontenjan sayılarının her zaman yüksek olduğuna dikkat edilirse belki mevcut konjenktüre bağlı olarak DKAB açısından bu düşünülebilir. Bir sonraki alt tema bu alt temayı destekler niteliktedir.

Tablo 17. İdeolojik

Alt tema	Kodlar
İdeolojik	-Düşük düzeyde kontenjan sayısının nedeni ideolojiktir (12) -Sosyal bilgilerin seküler bir branş olması -Atatürkçülük düşüncesinin yok edilmek istenmesi -Din odaklı toplum/biat toplumu oluşturulmak istenmesi -Ümmetçilik, İslamcılık, Siyasal İslam, Neo-Osmanlılık, Panislamcılık, muhafazakârlık düşüncelerinin baskın olması -Dindar nesil yetiştirilmek istenmesi -Mevcut iktidar tarafından istenmeyen bir ders -İdeolojik bir ders değil (1)

Tablo 17'de yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Şuan baskın olan ideoloji din ağırlıklı ve Atatürkçülüğe uzaktır. Bu sebeple de Atatürkçü ve özgürlükçü olan bu ders içeriği ile çatışmaktadırlar. (Ö4)

Tek bir neden var. Onu da bütün sosyalciler olarak biliyoruz. İdeolojik düşünceler koskoca bir branşı, dersi yok ediyor. (Ö19)

Kontenjan sayılarındaki düşüklüğe ilişkin görüşlerden biri ideoloji ile ilgilidir. Eğitim zaten ideolojiktir ancak burada kastedilen mevcut iktidarla birlikte baskın ideolojinin değişmesidir. Katılımcılar, seküler bir anlayıştan dinsel bir anlayışa geçildiğini vurgulayarak sosyal bilgiler dersinin -özellikle Atatürkçülükle ilgili konularla- seküler anlayışı destekleyen bir ders olduğu için göz ardı edildiğini -hatta bazı ifadeler ile yok edilmeye çalışıldığını- ifade etmektedirler.

Tablo 18. Neoliberal Ekonomik Politikalar Nedeni ile

Alt tema	Kodlar
Neoliberal ekonomik politikalar nedeni ile	-Düşük düzeyde kontenjan sayısının nedeni neoliberal ekonomik politikalardır. (10) -Kamu çalışanlarının ve kamu harcamalarının azaltılması -Böyle bir politika olsaydı genel atamaya da yansır. -Sınava giren aday sayısının artırılması noktası

Tablo 18’de yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Bugün devletin atamasını yapmadığı öğretmen adaylarını özel okulların acımasız koşullarına rağmen ittiğini ve hem öğretmenlerin hem öğrencilerin para aracı yani daha çok kar aracı gördüğü açıktır. (Ö14)

Kamu harcamalarını kısıyorlar ve öncelikli olarak ücretli öğretmenlik gibi ucuz işçi gücü sistemini ülkeye yerleştirdiklerinden ilk olarak öğretmen atamalarını hedef alıp mesleği değersiz hale getirdiler. (Ö17)

Kontenjan sayılarındaki düşüklüğe ilişkin görüşlerden biri neoliberalizm ile ilgilidir. Ataması yapılmayan öğretmenlerden bazıları mevcut iktidarın kamu çalışanlarının ve kamu harcamalarının azaltılması için bu düzeyde düşük kontenjan sayısı aldıklarını ifade etmişlerdir. Ancak, katılımcı bir öğretmenin de ifade ettiği gibi bu genel atama sayıları ile ilgilidir. Yine de bir önceki temalar ile birlikte düşünüldüğünde yeni bir ideolojinin inşasında sosyal bilgiler dersi bir engel olarak görülüyor ise ilk vazgeçilecek ders sosyal bilgiler olacaktır.

Sonuç olarak ataması yapılmayan öğretmenlerin düşük düzeyde kontenjan sayısı verilmesini siyasi konjonktür temelli ve birbiri ile bağlantılı birçok nedene bağlamaktadırlar. Bunların paydaşlar ile çözüleceğini düşünmekte ve onlara öneriler sunmaktadırlar.

Alan Paydaşlarının Mücadele Performansları

Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler branşı ataması kontenjan sayıları için alanın paydaşlarının mücadele verme performanslarını sosyal medya hesapları ve ataması yapılmayan az sayıda öğretmen dışında yetersiz gördüğü görülmektedir. Bu konuya ilişkin görüşleri Tablo 19, 20, 21, 22, 23, 24 ve 25’te sunulmuştur.

Tablo 19. MEB’in Mücadele Performansı

Alt tema	Kodlar
MEB	Mücadele vermedi (20)
	-Önemsiz görülmesi
	-Standart olmaması ve plansızlık
	-Bakanlık bünyesindeki sosyal bilgiler alanına yakın yetkili isimlerin bile branşa önem vermemesi
	-Geçici çözümler bulması
	-Karar için gerekli baskıyı sağlayamaması
	-Belirli branşların (sınıf, DKAB vb.) lobicilik faaliyetlerinin etkisinde kalması
	Bakanlığa yönelik Mücadele Önerileri
	-Ders saatlerinin artırılması (9)
	-Adil kontenjan dağılımı (7)
	-Sekizinci sınıf düzeyinden alınıp dördüncü sınıf düzeyine eklenen insan hakları ve demokrasi eğitimi dersinin tekrar sekizinci sınıf düzeyine eklenmesi (5)
	-LGS’de yer alan merkezi sınava sosyal bilgiler testinin eklenmesi (5)
	-T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük testinin ağırlık kat sayısının artırılması (4)

Tablo 19’da yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Çünkü bakanlık düzeyinde sosyal bilgilerin önemini çok iyi bilen insanlar bile bu konuda duyarsız ve plansız kalmışlardır. (Ö12)

Bu derece bir öğretmen açığı mevcutken bakanlık üzerine düşen vazifeyi asgarinin altında bir çaba ile yapmaya çalışmaktadır. Bakanlık gereken baskıyı sağlayamadığı için de atamalar son derece rezil bir şekilde gerçekleşmektedir. (Ö16)

Bilindiği üzere öğretmen ihtiyacı, MEB’e Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından kullanım izni verilen kontenjan sayıları çerçevesinde karşılanabilmektedir. Bu noktada MEB’in bu sayıların yüksek düzeyde olması için mücadele vermesi gerekmektedir. Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin tamamı MEB’in bu mücadeleyi –özellikle kendi branşları için- vermediğini düşünmektedir. Kendi branşları özelinde MEB’e mücadele etme stratejisi önerileri şunlardır: Ders saatlerinin artırılması, adil kontenjan dağılımı, insan hakları ve demokrasi eğitimi dersinin geri verilmesi, LGS kapsamında uygulanan merkezi sınavdaki kat sayısının artırılması ve sosyal bilgiler dersine sınavda yer verilmesi.

Tablo 20. Akademisyenlerin Mücadele Performansı

Alt tema	Kodlar
Akademisyenler	Mücadele vermediler (10), az sayıda kişi mücadele verdi (9), mücadele verdiler ama yetersiz kaldı (1)
	-Bölüme önem verilmemesi
	-Uzun yıllardır mücadele verilmedi/mücadeleye geç kalındı
	-Kontenjan sayılarının düşüklüğüne ilişkin bilgi sahibi değiller
	-Atamaların kendilerini ilgilendirmedeği savunular var
	-Alan eğitiminden farklı bir alanda akademisyen olmaları
	-Korku ve öğrenilmiş çaresizlik
	-En etkili olacağı düşünülen paydaşlardan biri
	Akademisyenlere yönelik mücadele önerileri
	-Mezunlarına sahip çıkmaları, haklarını savunmaları, sahaya inmeleri, mezunlarla birlikte olmaları, mücadele etmeleri, üst düzey bürokratlarla iletişime geçmeleri, her yerde dile getirmeleri, baskı kurmaları, liderlik etmeleri (15)
	-Sempozyum düzenlemeleri
	-Tüm paydaşları içeren hareket başlatmaları
	-Bilimsel çalışma yapmaları
	-Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinin geri verilmesi için iletişime geçmeleri

Tablo 20’de yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Siyasi baskı korkusu ve böyle gelmiş böyle gider düşüncesi ağır basmıştır. Akademisyenler bugün mezun ettiği öğrencinin geleceği ile ilgilenmemektedir. (Ö14)

Sosyal bilgiler akademisyenleri bana değmeyen yılan bin yaşasın algısında olup, bölümü sahihsiz bırakmışlardır. (Ö19)

Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin atama kontenjan sayıları konusunda en etkili olacağını düşündüğü üç paydaştan biri akademisyenlerdir. Ancak, en çok sitem ettikleri paydaş kişiler de onlardır. Öğretmenlerin yarısı akademisyenlerin hiç mücadele etmediklerini diğer yarısı ise az sayıda akademisyenin mücadele ettiğini vurgulamaktadır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun akademisyenlere önerisi ise mezunlarının haklarına sahip çıkmak için sahaya inip –hatta liderlik düzeyinde- mücadele etmeleridir. Bunlar dışında bilimsel çalışma yapmaları önerilerinde de bulunulmuştur. Öğretmenlerin bu tema altında en çok vurguladıkları nokta sosyal bilgiler eğitimi anabilim dalındaki akademisyenlerin birçoğunun alan eğitimcisi olmamasından dolayı sosyal bilgiler branşına önem vermemeleri ve umursamazlığa bağlı olarak atamaların kendilerini ilgilendirmedeğini düşünmeleri hatta kontenjan sayısı düşüklüğünden bile haberdar olmamalarıdır. Öğretmenlerin bir diğer düşüncesi de akademisyenlerin siyasal korku nedeni ile atamalar için mücadele etmedikleridir.

Tablo 21. Sendikaların Mücadele Performansları

Alt tema	Kodlar
Sendikalar	Mücadele vermediler (16),
	Mücadele verdiler ama etkisiz kaldı (3)
	Genel atama için mücadele verdiler (1)
	-Kendilerini düşünmek
	-Umursamazlık (sadece üyesi olabilecek atanan öğretmenleri umursamaları)
	-Taraflılık
	-Siyasi çıkar
	-Sadece genel atama için mücadele verdiler
	Sendikalara Yönelik Mücadele Önerileri
	-Siyasi çıkarı bırakmaları
	-Baskı kurmaları
	-Üye değil birey olarak görmeleri ve bir gün üye olunacağını bilmeleri

Tablo 21’de yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Sendikalarımız asli görevlerini yapmaktan ziyade siyasi çıkar peşine düşmüşlerdir. (Ö16)

Sendikalar atandıktan sonra öğretmenlerin kapısını çaldıkları için umurlarında bile değiliz. (Ö18)

Dört büyük eğitim sendikasının (Eğitim Bir Sen, 2021; Eğitim İş, 2021; Eğitim Sen, 2021; Türk Eğitim Sen, 2021) öğretmen atamalarına ilişkin demeçleri olduğu görülmektedir. Ancak önemli olan bunun durumun özneleri tarafından nasıl hissedildiğidir. Öğretmenlerin çoğunluğu eğitim sendikalarının atama kontenjanı

sayıları için mücadele etmediklerini ifade etmiştir. Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri sendikaların belli bir ideolojiye yoğunlaşan siyasal tutumları olduğunu vurgulamaktadırlar. Bu bağlamda ataması yapılmayan öğretmenler, sendikalara siyasal eğilimlerini düşük düzeyde tutup sadece üyelerinin değil üye olma potansiyeli olan ataması yapılmayan öğretmenlerin de haklarını savunmalarını önermişlerdir.

Tablo 22. STK'lerin Mücadele Performansları

Alt tema	Kodlar
STK'ler	Mücadele vermediler (16), verdiler (1) -Sosyal Bilgiler Eğitimciler Birliği Derneği (SBEB) -Dernekten haberdarlar (11, atama olayı ile haberdar oldular (2) -Derneğin desteğini yetersiz buldular (8) yeterli buldular (4) STK'lere Yönelik Mücadele önerileri -Sosyal bilgiler dersinin önemine dair toplumsal farkındalık oluşturma

Tablo 22'de yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Sivil toplum kuruluşlarına branşımızın durumunu anlattığımızda umursamaz tavırlarına şahit olduk. (Ö4)

Ülkedeki bu tür kuruluşların (STK) da artık her şeyi kabullenmekten öteye gittiğini sanmıyorum. (Ö15)

Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu sivil toplum kuruluşlarının (STK) mücadele etmediklerini düşünmektedirler. Bu konu ile ilgili STK'ların bilinmediği sadece Sosyal Bilgiler Eğitimcileri Birliği Derneği'ne (SBEB) ilişkin ifadelere rastlandığı görülmektedir. Katılımcıların yarısı bu dernekten haberdardır. Haberdar olanların çoğunluğu SBEB'in atama problemi için mücadele etmediği görüşündedir. Derneğin bu konuya ilişkin bir çalıştay (SBEB, 2021) ve sempozyumda bir oturum düzenlediği (Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu, 2021) görülmektedir. Kontenjan sayıları ve öğretmenlerin ifadeleri bu mücadelenin yeterli olmadığını göstermektedir. Katılımcılar tarafından, derneğin öncelikli olarak sosyal bilgiler dersinin önemine dair toplumsal farkındalık oluşturma mücadelesi vermesi önerilmektedir.

Tablo 23. Medya Kanallarının Mücadele Performansları

Alt tema	Kodlar
Ana akım medya kanalları	-Mücadele vermediler (11), az sayıda kanal verdi / verdi ama yetersiz kaldı. (7) -Tarafsız değiller. -Atama haberlerini ticari açıdan ilgi çekici görmüyorlar.
Sosyal medya hesapları	-Mücadele verdiler (13), verdiler ama yetersiz kaldı (6), az sayıda hesap mücadele verdi (1) -Mücadele önerileri -Belirli aralıklarla etkinlik düzenleyip konuyu gündemde tutmaları -Platformlar birleşmeli

Tablo 23'te yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Medya kanalları zaten iktidar odaklı çalışıyor çalışmayanlar da sadece genel atama haberlerini yayınladı. (Ö14)

Biz öğretmenler olarak en iyi şekilde kendimizi ifade edebildiğimiz platformlar sosyal medya platformlarıdır. Bu yüzden mücadelemizin neredeyse %80'lik dilimini sosyal medya üzerinden devam ettiriyoruz. (Ö16)

Öğretmenler ana akım medyanın tarafsız olamadığı ve bu tür haberlerin –ticari açıdan- ilgi çekici olmadığı için atama kontenjanı sayılarına ilişkin mücadele vermediklerini; yeni akım medya olan sosyal medyada ise açılan grupların –az sayıda kişi ile- mücadele ettiklerini düşünmektedirler. Katılımcılar tarafından, ana akım medyaya öğretmen atamaları problemini gündemde tutmaları ve sosyal bilgiler dersinin önemine dair toplumsal farkındalık oluşturmalarına ilişkin haberler yapmaları önerilmektedir. Yeni akım medyaya önerileri ise; sosyal bilgiler branşı atama problemine ilişkin belirli aralıklarla etkinlikler düzenleyerek gündemden düşülmemesi ve farklı hesapların birleştirilmesidir.

Tablo 24. Ataması Yapılan ve Yapılmayan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Mücadele Performansları

Alt tema	Kodlar
Ataması yapılan sosyal bilgiler öğretmenleri	Mücadele vermediler (13), çok az sayıda kişi mücadele verdi(1) -En etkili olacağı düşünülen paydaşlardan biri Ataması yapılan sosyal bilgiler öğretmenlerine öneriler

- Verdikleri mücadeleleri unutmamaları
- Zümre olarak baskı grubu olmaları
- Durumun gelecekte kendilerine de zararı olacağının farkında olmaları

Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri	Mücadele verdiler (16), az sayıda kişi verdi (7), vermedi (3)
	-Etkili olurlar (6),
	-Yetersiz kalırlar
	-En etkili olacağı düşünülen paydaşlardan biri
Sosyal bilgiler öğretmeni adayları	Mücadele önerileri
	-Sadece ders çalışmakla kalmayıp mücadeleye katılmaları
	Mücadele vermediler (14), verdiler (3)
	-Süreçten haberlerinin olmadığı düşünülüyor
	Mücadele önerileri
	-Erken çalışma, erken mücadele ve erken alan değişimi

Tablo 24'te yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Ataması yapılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %95'i kesinlikle mücadele bile etmiyor. Ben atandım ne de olsa diyerek kendini garantilemiş görüyor. (Ö2)

Puanı düşük olan tekrar oturup ders çalışıyor. Yüksek olan zaten ben atanırım diyor. Orta derecede bir puan alıp sıralama yapan arkadaşlarımız mücadele ediyor. (Ö8)

Mücadelelerden haberlerinin bile olduğunu düşünmüyorum. (Ö6)

Katılımcıların atama mücadelesinde en etkili olarak gördüğü üç paydaştan sonuncusu ve akademisyenlerden sonra en çok sitem ettikleri paydaş grup kadrolu sosyal bilgiler öğretmenleridir. Kadrolu öğretmenlere kendilerinin de aynı yollardan geçtiğini unutmamaları ve bu durumun gelecekte kendilerine de zarar verebileceğini düşünerek sosyal bilgiler zümrelerinin atama problemi konusunda baskı grubu oluşturmaları önerilmektedir. Ataması yapılmayan öğretmenlerin atama mücadelesinde en etkili gördüğü paydaşlardan sonuncusu kendi kitleleridir. Kendilerini atama mücadelesi veren tek paydaş grup olarak görmektedirler. Ancak yine de bu mücadeleyi –genellikle atanma olasılığı olan- az sayıda öğretmenin verdiği de vurgulanmaktadır. Bu durum, ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinden bazılarının kendilerine faydası olmayacağı için atama mücadelesine katılmadıklarına dair ipuçları vermektedir. Ataması yapılmayan öğretmenler hizmet öncesi eğitim sürecinde olan sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının süreçten haberdar olmadıkları için mücadele vermediklerini düşünmektedirler. Bu bağlamda katılımcılar, öğretmen adaylarına KPSS'ye erken çalışmaya başlamalarını, atama mücadelesi için mezun olmayı beklememelerini ve mümkünse erken dönemde alan değişikliği yapmalarını önermektedir.

Tablo 25. Diğer Paydaşların (Ataması Yapılmayan Diğer Branş Öğretmenleri, Katılımcının Kendisi, Veliler) Mücadele Performansları

Alt tema	Kodlar
Ataması yapılmayan diğer branş öğretmenleri	-Mücadele verdiler (8),
	-Mücadele verdiler ama yetersiz kaldı (2),
	-Genel atama için mücadele verdiler (2)
	-Mücadele vermediler (5)
Katılımcının kendisi	-Mücadele verdiler (18)
	-Mücadele vermediler (2)
Veliler	-Mücadelede yer almalılar

Tablo 25'te yer alan alt temaya ait örnek ifadeler şu şekildedir:

Herkes haklı olarak kendi branşı ile meşgul. (Ö7)

Bir yıla yakın cebimdeki son parayla bile mücadele etmeye çalıştım. (Ö14)

Veliler, çocuklarınızın okuduğu ders içeriğine dikkat edin ve sosyal bilgiler giderse ne kaybedeceklerini bir düşünün.(Ö1)

Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri ataması yapılmayan diğer branş öğretmenlerinden çok az sayıda kişinin sosyal bilgiler branşı için mücadele ettiklerini düşünmektedirler. Bu bağlamda katılımcılar, ataması yapılmayan diğer branş öğretmenlerine birlikte mücadele etmeyi önermektedir. Ataması

yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri kendilerinin yeteri kadar mücadele ettiklerini düşünmektedir. Ayrıca araştırma soruları kapsamı dışında yer alan bir paydaş grubun önemine dikkat çekmişlerdir: Veliler. Onların bu mücadelede yer almalarını istemektedirler. Son olarak da birlikten kuvvet doğar düşüncesi ile tüm paydaşları içeren bir hareketin başlatılması önerisinde bulunmuşlardır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri, 2021 yılında kendi alanlarına ayrılan kontenjan sayıları duyurusu sonrası sağlıklarının ruhsal, fiziksel, sosyal ve finansal açıdan ciddi derecede olumsuz etkilendiğini belirtmişlerdir. Ruhsal sağlık açısından yaşanan başlıca olumsuzluklardan biri karamsarlıktır. Ataması yapılmayan öğretmenlerin karamsarlık hissi yaşadıkları Gümüş ve Çetin'in (2014) çalışmalarının bulgularında da yer almaktadır. Bir diğer ruhsal sağlıkla ilgili problem strestir. KPSS sosyal bilgiler öğretmeni adayları için birincil stres kaynağı olduğu (Er ve Kaya, 2014) için bu sonuç hiç şaşırtıcı değildir. Ayrıca katılımcılar atama sistemine güvenlerinin azaldığını ifade etmiştir. Bu durum prekarya ile ilişkilendirilebilir. Prekarya, güvencesiz işlerde çalışmanın ötesinde bir hayat tarzı olarak güvencesiz bir varoluş anlamına gelir ve bu kavram sadece geçici işçilik değil iş bulma umudu olmayanlar açısından da ele alınabilir (Standing, 2017). Bu bağlamda, ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin güvensizlik hisleri umutsuzluk hisleri ile birlikte düşünüldüğünde prekaryalaştıklarına dair ipuçları olduğu görülmektedir. Katılımcıların beslenme ve uyku düzeni bozukluğu yaşadıkları ve evlilik vb. geleceğe yönelik planlarını erteledikleri görülmektedir. Benzer bir sonuç başka bir çalışmanın (Gümüş ve Çetin, 2014) bulgularında da yer almaktadır. Katılımcıların çalışmak için ilk alternatifleri ücretli öğretmenliktir. Neoliberal politikalar, öğretmenlerin çoğunluğunu ücretli emekçilere dönüştürmektedir (Keskin-Demirer, 2012) ve ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerin bu gruba dâhil oldukları görülmektedir. Ayrıca; öğretmenlik mesleği dışındaki iş kollarında da çalışan öğretmenler vardır. Yani, başka bir çalışmada (Gümüş ve Çetin, 2014; Kiraz ve Kurul, 2018) da vurgulandığı gibi ataması yapılmayan öğretmenler farklı işlere razı olma ve bunu daha az özlük hakkı, daha düzensiz mesai hatta angarya iş olsa bile kabul etme eğilimindedirler. Sonuç olarak ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sağlıkları olumsuz etkilenmektedir. Aciliyeti olan bu problemin en hızlı çözümü, planlı ve adil bir atama kontenjan sayısının belirlenmesidir.

Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri, bu düzeyde kontenjan sayıları verilmesinin nedenlerine ilişkin görüşleri şunlardır: Ders sayılarının/saatlerinin/ders içeriklerinin az olması/azaltılması, LGS kapsamında uygulanan merkezi sınavda önem verilmemesi, diğer branşlara ayrılan atama kontenjan sayılarının artırılması, sosyal bilgiler öğretmeni açığının ücretli öğretmenler ataması yapılarak giderilmesi, alan değişikliği ile sosyal bilgiler öğretmeni olunması, norm fazlalığı olması, atama planlamasının/sisteminin olmaması, sosyal bilgiler branşına hak ettiği önemin verilmemesi, sosyal bilgiler branşının yok edilmek istenmesi, MEB içerisinde lobicilik, ideolojik, neoliberal ekonomik politikalar.

Katılımcılar, kontenjan sayılarının düşük düzeyde olmasını ilk olarak ders saatlerinin az olmasına bağlamışlardır. Ders saatlerinin dağılımına bakıldığında sosyal bilgiler kapsamına giren zorunlu derslerin oranının ortaokulda %7,9 ve imam hatip ortaokulunda %7,6'dır ve diğer mihver ders olan fen bilimleri dersinin bu oranları %17,1 ve %16,7'dir (Eğitim Reformu Girişimi, 2020) yani sosyal bilgiler dersinin oranının iki katından fazladır. Ders saatlerinin azaltılmasına ilişkin bir diğer neden; sosyal bilgiler öğretmenlerinin yürüttüğü sekizinci sınıfta yer alan vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinin farklı bir isimle ilkökul dördüncü sınıf programlarına verilmesidir. II. Meşrutiyet döneminde Malumat-ı Medeniye ve Ahlakiye ve İktisadiye dersi ile okullarda vatandaşlık eğitimi başlamıştır (Üstel, tarihsiz). 1924 öğretim programında dördüncü ve beşinci sınıflara vatandaşlık eğitimi verilmesi amacı ile Malûmât-ı Vataniye ismiyle birer saat olarak (Maarif Vekâleti, 1924) yer almıştır. 1926 programında dördüncü sınıfta iki saat ve beşinci sınıfta bir saat olarak yurt bilgisi ismi ile yer almıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 1930), 1936 programında da aynı isim, düzey ve ders saatleri olarak yer almıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 1936). 1948 programında ismi yurttaşlık bilgisi olmuş ancak yine dördüncü ve beşinci sınıf düzeyinde vermeye devam etmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 1957). 1968 programında ayrı bir isim olarak yer almamakta; dördüncü ve beşinci sınıf sosyal bilgiler dersine entegre edildiği görülmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 1968). 1985 öğretim programında

ortaokullarda sosyal bilgiler dersi kaldırılmış, ortaokul birinci ve ikinci sınıflarda milli tarih ve milli coğrafya dersi yer alırken sekizinci sınıfta vatandaşlık bilgileri dersi yer almıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 1985). 1995 yılında dersin ismi vatandaşlık bilgileri ve insan hakları olarak değiştirilmiştir ayrıca liselerde demokrasi ve insan hakları şeklinde seçmeli bir ders olarak yer almaya başlamıştır. Bu durum bu dersin ancak ortaokul yanı sıra lise düzeyinde verilebileceğinin düşünüldüğünü göstermektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 1995). 1998 yılından itibaren artık ilköğretim sistemine geçilip sosyal bilgiler dersi yer almasına rağmen hem yedi hem de sekizinci sınıfta dersin ismi vatandaşlık ve insan hakları olarak yer almıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 1999). 2005 yılından sonra programda yer almayan dersin içeriği 1968 programı gibi sosyal bilgiler dersine entegre edilmiştir. 2010 yılında vatandaşlık ve demokrasi eğitimi olarak sekizinci sınıflarda seçmeli ders olarak tekrar yer almıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2010). Yine öğretmenlerin ders sayısının yetersiz olduğunu vurguladıkları T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi üç saatten iki saate 2010 yılında düşürülmüştür. 2012 yılından itibaren vatandaşlık ve demokrasi eğitimi ortaokul programından kaldırılıp ilkökul programlarında insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi ismi ile yer almıştır. Bu nedenle sekizinci sınıf düzeyinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin girebileceği ders sayısı ikiye düşmüştür. 11 Nisan 2012'de ilköğretimin, dört yıl ilkökul ve dört yıl ortaokuldan oluşmasına karar verilmiştir (Resmi Gazete, 2012). Bu nedenle sosyal bilgiler öğretmenleri beşinci sınıf sosyal bilgiler derslerine de girme hakkı kazanmıştır. Beşinci sınıf sosyal bilgiler dersi ile üç saat kazanmış gibi görülen sosyal bilgiler T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi üç saatten iki saate düştüğü ve iki ders saati olan vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersini kaybettiği için üç ders saati de kaybetmiş yani ders saatlerinde herhangi bir değişim olmamıştır. Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinin ilkökul programlarında yer alması çok eski bir uygulamadır. Tek disiplinli olarak yer alacaksa ortaokul düzeyinde yer almalıdır. Nihai olarak, bu dersin 1968 ve 2005 programlarındaki gibi -sosyal bilgiler dersinin ders sayısı artırılarak- sosyal bilgilere entegre edilebileceği düşünülmelidir. Katılımcılar, vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinin ilkökulda öğrenim gören öğrencilerin gelişim dönemlerine uygun olmadığını, somut dönemdeki çocuğun soyut konular ağırlıklı bu dersten istenilen kazanımları elde edemeyeceğini savunmaktadır. İlgili bir araştırmada (Toprak ve Demir, 2017) bu dersin dördüncü sınıfta okutulmasının öğrenciler açısından faydalı olacağına dair ipuçları olsa da somut işlemlerden dolayı sadeleştirmeler yapılması gerektiğinin de altı çizilmiştir. Başka bir araştırmanın (Er, Ünal ve Özmen, 2013) bulgularında da katılımcıların bir bölümünün bu dersin dördüncü sınıfta alınmasını doğru bulurken diğerleri ileriki yaşlarda alınması gerektiğini vurgulamıştır. Kaçar ve Kaçar (2016)'nın çalışmasında dördüncü sınıf öğretmenleri, soyut dönem vurgusu yaparak bu dersin ileriki yaşlarda okutulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Sağlam ve Hayal (2015)'in çalışmalarında benzer sonuçlar yer almaktadır. Yani literatür açısından vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersi asgari olarak ortaokul düzeyinde verilmelidir. Ayrıca, katılımcılar, sosyal bilgiler branş öğretmenlerinin yürütmesi gereken seçmeli dersler yerine başka seçmeli derslerin seçtirildiğini düşünmektedirler. İlgili bir araştırmada (Durmuşçelebi ve Mertoğlu, 2018) seçmeli derslerin yüzde otuzundan fazlasının okul idaresi tarafından belirlendiğinin bulgulanması bu görüşleri destekler niteliktedir. Ayrıca bu seçmeli derslerin yanı sıra sosyal bilgiler branş öğretmenlerinin girebileceği yeni dersler eklenmesi arzusu da toplu öğretim anlayışı ile oluşturulmuş bir dersin mezunlarının kontenjan sayısı artırımı için bu felsefeyi göz ardı edebileceklerini göstermektedir. Yani, çalışmada sosyal bilgiler ders sayılarının artmaması durumu çocuğa göre oluşturulmuş toplu öğretim anlayışına ilişkin felsefeyi de olumsuz etkileyebileceğine dair ipuçları vardır. Unutulmamalıdır ki; toplu öğretim, çocuğa görelilik ilkesinden hareketle onların hayatı ve toplumu bütüncül bir şekilde öğrenmelerine dayanan bir sistemdir (Kaya ve Öner, 2017) ve sosyal bilgiler toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir derstir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2005). Katılımcılar sosyal bilgiler ders içeriklerinin azaltıldığını düşünmektedir. Öğrenci görüşlerine göre ders kitaplarının öğrenciler tarafından kendi başlarına kullanma açısından yeterli olmadığı ilgili bir araştırmanın (Doğan ve Torun, 2018) sonuçlarında da vurgulanmaktadır. Bu bağlamda sosyal bilgiler ders içeriklerinin tekrar gözden geçirilmesi önemlidir. Bu bağlamda öneriler şu şekildedir: Sosyal bilgiler dersi ders saatleri -diğer mihver ders olan- fen bilimleri dersi ile eşitlenmelidir yani dört saat olmalıdır. Sekizinci sınıfta sosyal bilgiler dersi yoktur ancak sosyal bilgiler öğretmenleri sekizinci sınıfta yer alan iki ders saati olan İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersini yürütebilmektedir. Sekizinci sınıfa -2012 yılındaki gibi- sosyal bilgiler öğretmenlerinin yürütebileceği iki ders saati olan vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersi eklenmeli ve böylece dört saate tamamlanarak eşitlik sağlanmalıdır. Yine de nihai olarak tek disiplin anlayışına uygun bu iki ders yerine çocuğa görelilik ve toplu

öğretim anlayışı nedeniyle bu iki dersin entegre edildiği dört saatlik bir sosyal bilgiler dersi eklenmesi önerilir.

Kontenjan düşüklüğünün nedenlerinden biri olarak LGS kapsamında uygulanan merkezi sınavdaki sosyal bilgiler kapsamına giren T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük alt testinin kat sayı düşüklüğüdür. Ağırlıklı katsayıların İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük lehine tekrar gözden geçirilmesi önerisi başka bir çalışmanın (Zayimoğlu-Öztürk ve Aksoy, 2015) sonuçlarında da yer almaktadır. Ayrıca, kontenjan sayılarındaki bu düşüş sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınav odaklı bir eğitim felsefesi benimsemelerine neden olma tehlikesine ilişkin ipuçları da vermektedir. Bu bağlamda öneriler şu şekildedir: LGS kapsamında uygulanan merkezi sınavda öncelikli olarak İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi testinin soru sayısı ve ağırlık kat sayısı artırılmalıdır. Sonraki süreçlerde iki uygulama hayata geçirilebilir. Birincisi; testin ismi değiştirilip sosyal bilimler testi yapılmalı ve beşinci, altıncı ve yedinci sınıf sosyal bilgiler dersine ilişkin sorular da testte yer almalıdır. İkincisi; sekizinci sınıfta da sosyal bilgiler dersi yer almalı ve testin ismi sosyal bilgiler testi olarak değiştirilmelidir. Ayrıca, sınav merkezli eğitim anlayışı da tartışılması gereken bir olgudur.

Katılımcılara göre; kontenjan sayısının düşük olmasının nedenlerinden biri, diğer branşlara ayrılan atama kontenjan sayılarının artırılmasıdır. 2021 yılı atama kontenjan sayıları için bu geçerli bir durumdur. Bu bağlamda öneriler şu şekildedir: Diğer branşlara ayrılan atama kontenjan sayılarının artırılması için mihver bir ders olan sosyal bilgiler branşı ilk gözden çıkarılacak branş olmamalıdır. Bunun çözümü toplam atama kontenjan sayısının artırılması olmalıdır.

Kontenjan sayılarındaki düşüklüğün bir nedeni olarak sosyal bilgiler branşı açığının ücretli öğretmenler ile giderilmeye çalışılması görülmektedir. Ücretli öğretmen sayısına ilişkin en son resmi cevap, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında verilmiştir ve tüm branşlarda toplamda 51.325 ücretli öğretmen vardır (Yılmaz, 2015, sayı:7/770). Her yıl ortalama böyle bir sayı olduğu ve sosyal bilgilerin temel derslerden biri olduğu düşünülürse ciddi sayıda ücretli sosyal bilgiler öğretmenin olduğu görülmektedir. Ücretli öğretmen uygulaması ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin istihdamının ve açığının ötelendiği başka bir çalışmanın (Baysan, Ercan ve Öztürk, 2011) sonuçlarında da vurgulanması bu yargıyı destekler niteliktedir. Kontenjan sayılarındaki düşüklüğün diğer bir nedeni alan değişikliğidir. Bu konuya ilişkin yapılan bir çalışmada (Ersözlü ve diğerleri, 2014) bu alan değişikliğinin çoğunlukla norm fazlalığı ve tayin sıkıntısı ile zorunlu yapıldığı ve yaşanan en temel problemin alan değişikliği yapan öğretmenlerin alan bilgisi eksikliği olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca, alan değiştiren sınıf öğretmenlerinin ancak yarısı bu uygulamayı doğru bulurken ancak dörtte biri yan dal derslerinin bunun için yeterli olduğunu düşünmektedir ve bu öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu hizmet içi eğitim almamaktadır (Güneş, 2014). Bu nedenle sosyal bilgiler branşını bu alandan mezun olan öğretmenlerin yürütmesi daha sağlıklıdır. Ayrıca; katılımcıların yarısına yakını norm fazlalılığı olduğunu düşünmemektedir. 2021 yılı resmi verilerine göre ülkemizde öğretmen ihtiyacı sayısı 74.781'dir (Selçuk, 2021 sayı:99074258-610-E). Bu nedenle norm fazlalığının, kontenjan sayısının düşüklüğü için geçerli bir neden olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda öneriler şu şekildedir: Sosyal bilgiler öğretmeni açığının ücretli öğretmenler ataması ya da alan değişikliği yapılarak giderilmesi politikalarından vazgeçilmeli ve bu açıklar kadrolu sosyal bilgiler öğretmeni ataması ile giderilmelidir. Ayrıca katılımcılar norm fazlası ifadelerine şüphe ile yaklaşmaktadır. Bu nedenle politika yapıcılarının bu şüphelere dikkat etmeleri önerilir. Sosyal bilgiler öğretmenliğine dair veriler kamuoyu ile paylaşılmalıdır. Kadrolu öğretmenin zorunlu izin almasını gerektiren bir durumda yani geçici olmak koşulu dışında ücretli öğretmenliğin kaldırılması gerekir. Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri sayısı eritilmeden alan değişikliği hakkı kaldırılmalıdır.

Kontenjan sayılarındaki düşüklüğe ilişkin görüşlerden biri MEB'in bir atama planlamasının olmamasıdır. Öğretmenlerin istihdamında MEB ve YÖK arasında işbirliği ve eşgüdüm yapılarak uzun vadeli planlama yapılmadığı başka çalışmaların (Aydın ve diğerleri, 2014; Kavcar, 2002; Keskin-Demirer, 2012;) sonuçlarında da vurgulanmaktadır. İnsan planlaması yapmadan eğitim fakültesi sayısı artırılmasının bu istihdam sorununu ortaya çıkardığı bilinmektedir (Baştürk, 2007). Bu bağlamda öneriler şu şekildedir: YÖK-MEB işbirliğinde atama planlaması gerçekleştirilmeli ve sosyal bilgiler öğretmenliği paydaşları en azından önlerindeki beş yıl boyunca her yıl kaç tane sosyal bilgiler öğretmeni istihdam edileceğini bilmelidir.

Katılımcılara göre sadece bakanlık düzeyinde değil birçok paydaş açısından sosyal bilgilere önem

verilmediği vurgulanmaktadır. Dersin kolay bir ders olduğu düşüncesinin hâkim olduğu düşünülmektedir. 20 yıl öncesinde var olan sosyal bilgilerin kolay bir ders olduğu düşüncesinin (Akengin, Sağlam ve Dilek, 2002) hâlâ devam ediyor olması ciddi bir problemdir. Kontenjan sayılarındaki düşüklüğe ilişkin görüşlerden biri lobiciliktir. Başka kişi/kişiler adına kararları etkilemek amacıyla, karar vericiler ile doğrudan ilişkisi olanlara lobici (Bayramoğlu, 1985) denir ve lobicilik karar vericileri etkileme yöntemlerinden biridir (Aslan, 2015). İdeolojik açıdan bazı branşlar için bu durum doğru olabilir ancak tüm yüksek kontenjan sayısı alan branşlar için geçerli bir durum değildir. Kontenjan sayılarındaki düşüklüğe ilişkin görüşlerden biri ideoloji ile ilgilidir. Eğitim zaten ideolojiktir ancak burada kastedilen mevcut iktidarla birlikte baskın ideolojinin değişmesidir. Katılımcılar, seküler bir anlayıştan dinsel bir anlayışa geçildiğini vurgulayarak sosyal bilgilerin -özellikle Atatürkçülükle ilgili konularla- seküler anlayışı destekleyen bir ders olduğu için göz ardı edildiğini -hatta bazı ifadeler ile yok edilmeye çalışıldığını- ifade etmektedirler. Gençkal-Eroler (2019) araştırmasında benzer vurguları yapmış olmasından dolayı bu ifadeler çok önemlidir. Araştırmacı, mevcut iktidarın özellikle 2011 yılından sonra Kemalist ideolojiye karşı yeni bir resmi ideoloji oluşturmaya ağırlık verdiğini, bunun eğitim aracılığı ile gerçekleştirilen toplum mühendisliği ile yapıldığını ve bunların desekülerleşme kapsamında değerlendirilebileceğini vurgulamaktadır. Ancak, araştırmacının bir diğer vurgusu da her iktidarın makbul yurttaş yetiştirmek için eğitimi bu şekilde araç olarak kullandığıdır. Yani öğretmenlerin ifadelerinin ilgili araştırmanın sonuçları ile tutarlılık göstermekle birlikte sosyal bilgilerin iki karşıt ideolojiden birinin tarafı olması şeklinde tutumlarının da olduğuna dair ipuçları vardır. Bu bağlamda öneriler şu şekildedir: Sosyal bilgilere hak ettiği önemin verilmediği hatta yok edilmek istendiğine dair kaygılar vardır. Ayrıca; MEB’te bazı branşlara öncelik verildiği düşünülmekte ve bu durum lobicilik ve bununla bağlantılı olarak ideolojik taraflılığa bağlanmaktadır. Bu kaygıların giderilmesi için adil bir kontenjan dağılımı yapılması önerilmektedir.

Katılımcılardan bazıları mevcut iktidarın kamu çalışanlarının ve kamu harcamalarının azaltılması için bu düzeyde düşük kontenjan sayısı aldıklarını ifade etmişlerdir. Gençkal-Eroler (2019) araştırmasında mevcut iktidarın milli kimliğin din ağırlıklı yeniden şekillenmesinin yanında önemli düzeyde neoliberal boyut da taşıdığını ve eğitim politikalarının neoliberal popülist eğilimli olduğunu vurgulamaktadır. Yani, katılımcıların atama kontenjan sayılarının düşüklüğünün bir nedeni olarak neoliberalizmi görmeleri bu araştırmanın sonuçları ile desteklenmektedir. Bu bağlamda öneriler şu şekildedir: Öğretmen atama kontenjanı sayılarının artması için yapılması gerekenlerden biri eğitimde neoliberal politikaların benimsenmemesidir. Eğitimin ağırlıklı olarak kamu hizmeti olarak görülmesi ve kamu harcamalarında en son vazgeçilecek alanlardan biri olması önerilir.

Alan paydaşlarının performansları açısından katılımcılar kendileri ve kendilerinin etkin oldukları sosyal medya hesapları dışındaki diğer paydaş kişi ve kurumların mücadele etmediklerini ya da yetersiz bir mücadelenin verildiğini düşünmektedir ve her paydaşa mücadele stratejileri önerileri sunmaktadır. Katılımcıların bu tema altında en çok vurguladıkları nokta sosyal bilgiler eğitimi anabilim dalındaki akademisyenlerin birçoğunun alan eğitimcisi olmamasından dolayı sosyal bilgiler branşına önem vermemeleridir. İlgili bir araştırmada (Yılmaz, 2010) sosyal bilgilerin öneminin akademisyenlere bile kazandırılmamış olduğu bulgusu bu yargıyı destekler niteliktedir. Aynı araştırmada, alan eğitimi dışındaki akademisyenlerin alan eğitimine önem vermemelerinin sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının mesleki gelişimlerini olumsuz etkilediği sonucuna da ulaşılmıştır. Araştırmamızda, bu önem vermeme durumunun sosyal bilgiler branşı atama kontenjanı sayısını düşürebileceği yani sadece mesleki gelişimlerini değil sosyal bilgiler öğretmenliği mezunlarının mesleklerini icra etmelerini de olumsuz etkileyebileceğine dair ipuçları olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin bir diğer düşüncesi de akademisyenlerin siyasal korku nedeni ile atamalar için mücadele etmedikleridir. Bir araştırmada (Kurnaz, 2016) akademisyenlerin bu korkularının en önemli nedenlerinin yakın çevrelerindeki diğer akademisyenlerin soruşturma geçirmeleri ve yaşanan baskılar olduğu, bu korkunun da akademisyenleri içselleştirilmiş bir ihtiyata ittiği görülmektedir. Yani akademisyenler, siyasal korku nedeni ile atama problemine ihtiyatlı yaklaşmış olabilirler. Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenleri sendikaların belli bir ideolojiye yoğunlaşan siyasal tutumları olduğunu vurgulamaktadırlar. İlgili bir araştırmada (Kayıkçı ve İnceoğlu, 2010) öğretmenlerin sendikaların siyasal eğilimlerini yüksek düzeyde bulmaları bulgusu bu yargıyı destekler niteliktedir. Katılımcılar

tarafından, STK'lerin öncelikli olarak sosyal bilgilerin önemine dair toplumsal farkındalık oluşturma mücadelesi vermesi önerilmektedir. Türk eğitim sisteminde STK'ların konumlarını güçlendirmek ve işlevlerini artırmak için STK'ların sorumluluk alması gerektiği başka bir çalışmanın (Karataş, 2013) sonuçlarında da vurgulanmaktadır. Öğretmenler ana akım medyanın tarafsız olamadığı ve bu tür haberlerin –ticari açıdan- ilgi çekici olmadığı için atama kontenjanı sayılarına ilişkin mücadele vermediklerini; yeni akım medya olan sosyal medyada ise açılan grupların –az sayıda kişi ile- mücadele ettiklerini düşünmektedirler. İlgili bir araştırmada (Akveran, 2018) ana akım medyanın ticari ve siyasi kaygılar nedeni ile meslek ilkelerinden ve etik değerlerden uzaklaşmasına bağlı olarak alternatif medyanın geliştiği vurgusu bu görüşü destekler niteliktedir. Katılımcılar, atama kontenjanı sayısı düşüklüğü problemi konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin örgütlenmelerini istemektedir. Mesleksel ve sivil örgütlenme bilincinin yetersizliği ve güven ortamının olmaması nedeni ile öğretmenlerin örgütlenmeye aktif katılmadığı (Can, 2012) bilinmektedir. Bu nedenle kadrolu sosyal bilgiler öğretmenlerinin atama probleminin çözümü dayanışmasına katılmaları pek olası görülmemektedir. Ataması yapılmayan sosyal bilgiler öğretmenlerinden bazılarının kendilerine faydası olmayacağı için atama mücadelesine katılmadıklarına dair ipuçları vardır. İlgili bir araştırmada (Kıral, 2021) öğretmenlerin eğitimde bencillığe ilişkin algılarının en yüksek puan ortalamasının yararcılık boyutunda çıkması bu görüşü destekler niteliktedir. Ataması yapılmayan öğretmenler hizmet öncesi eğitim sürecinde olan sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının süreçten haberdar olmadıkları için mücadele vermediklerini düşünmektedirler. İlgili bir araştırmada (Yetişensoy, 2019) sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygısı yaşadıkları yani öğretmen adaylarının atama probleminden haberdar olduklarını göstermektedir. Ancak aynı araştırmada dördüncü sınıfta öğrenim gören bir öğretmen adayının işsizlik kaygısının ikinci sınıfta öğrenim gören bir öğretmen adayına göre anlamlı derecede yüksek olması bulgusu ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ancak mezun olunca işin ciddiyetini fark edeceklerine dair ipuçları sunmaktadır. Katılımcılar ataması yapılmayan diğer branş öğretmenlerinden çok az sayıda kişinin sosyal bilgiler branşı için mücadele ettiklerini düşünmektedir. Bu yine öğretmenlerin öncelikle kendi yararlarını düşündükleri için bencillik yapmaları (Kıral, 2021) ile ilişkili olabilir. Katılımcılar özellikle tüm paydaşların sosyal bilgilerin önemine dair birlikte harekete geçmeleri önerilmektedir. Ayrıca, araştırma kapsamında katılımcıların paydaşlar için sunduğu her biri önerinin dikkate alınması önerilmektedir.

Son söz olarak; Türkiye’de 2021 yılında 100 binin üzerinde öğretmen açığı olduğu tahmin edilmektedir. Ancak henüz bu açığı kapatmaya ilişkin etkili bir eğitim politikasının hayata geçirilmediği görülmektedir (TEDMEM, 2022). 2021 yılında düzenlenen son milli eğitim şurası (MEB, 2022c) kararlarında öğretmen atamalarına ilişkin bir ifadenin yer almaması da yakın zamanda etkili bir politakanın hayata geçirilmeyeceğine dair ipuçları sunmaktadır. Bu bağlamda politika yapıcılara etkili bir öğretmen istihdamı politikası oluşturmaları ve sosyal bilgiler branşına ilişkin bu çalışmanın sonuç ve önerilerini dikkate almaları önerilmektedir.

Yazarın Beyanı

Araştırmacıların katkı oranı beyanı: Araştırmanın tüm aşamaları sorumlu yazar tarafından yürütülmüştür.

Etik Kurul Kararı: T.C. Pamukkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 17/11/2021 toplantı tarihi ve 21-18 karar numarası ile mevcut araştırma etik yönden uygun bulunmuş ve onay belgesi alınmıştır.

Çatışma beyanı: Makalenin yazarı bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve teşekkür: Katılımcı grubun belirlenmesini ve katılımcı grupla iletişim kurulmasını sağlayan Sosyal Bilgiler Atama Mücadele Platformu adlı twitter hesabı yöneticilerinden biri olan Barış Öztürkçi’ye teşekkürlerimi sunuyorum.

Kaynaklar

Akat-Ata, A. (2013, sayı: 7/31253). Ataması yapılmayan öğretmenlerin mağduriyetlerinin giderilmesine yönelik yapılan çalışmalara ilişkin soru önergesi. <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-31253s.pdf>

- Akengin, H., Sağlam, D., & Dilek, A. (2002). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi ile ilgili görüşleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16, 1-12.
- Akveran, S. (2018). Ana akım medya alternatif medya ihtiyacı ve etik. *Dördüncü Kuvvet Uluslararası Hakemli Dergi*, 1(1), 10-31.
- Aslan, S. (2015). Siyasal iktidarı etkileme yöntemlerinden biri olarak lobcilik. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 1-7.
- Aydın, A., Sarier, Y., Uysal, Ş., Aydoğdu-Özoğlu, E., & Özer, F. (2014). Türkiye’de öğretmen istihdamı politikalarının değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 20(4), 397-420.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Baştürk, R. (2007). Kamu personeli seçme sınavına hazırlanan öğretmen adaylarının sınav kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 163-176.
- Bayramoğlu, N. N. (1985). *Amerika Birleşik Devletlerinde lobi faaliyetleri*. Dış Politika Enstitüsü.
- Baysan, S., Ercan, B., & Öztürk, A. (2011). Türkiye’de öğretmen yetiştirmede istihdam sorunu: Sosyal bilgiler öğretmenliği örneği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 131-154.
- Bilir, A. (2011). Türkiye’de öğretmen yetiştirmenin tarihsel evrimi ve istihdam politikaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesi Dergisi*, 44(2), 223-246.
- Bulut, A. D. (2015, Sayı: 7/60238). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin atanma sorununa ilişkin soru önergesi*. <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-60238s.pdf>
- Bulut, A. D. (2015, Sayı: 7/61445). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin atanma sorununa ilişkin soru önergesi*. <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-61445s.pdf>
- Büyükataman, İ. (2014, sayı:7/53988). *Bursa’da bakanlığa bağlı okullardaki sosyal bilgiler öğretmeni sayısına ve açığına ilişkin soru önergesi*. <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-53988s.pdf>
- Can, N. (2012). Öğretmenlerin örgütlenmeye aktif katılımının engelleri. *Turkish Journal of Education*, 1(1), 12-20.
- Canalıoğlu, M. V. (2014, sayı:7/53988). *Sosyal bilgiler öğretmeni atamalarına ilişkin soru önergesi*. <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-53299s.pdf>
- Demirören Haber Ajansı (2017, 13 Ağustos). *Atanmayan öğretmen adayı intihar etti*. Evrensel. <https://www.evrensel.net/haber/329361/atanmayan-ogretmen-adayi-intihar-etti>
- Demirören Haber Ajansı (2018, 18 Nisan). *Atanamayan genç öğretmen Merve Çavdar intihar etti*. NTV. <https://www.ntv.com.tr/turkiye/atanamayan-genc-ogretmen-merve-cavdar-intihar-etti,pClz6GctNEW3E4gofxFFkQ>
- Dünya Sağlık Örgütü (1948). *WHO remains firmly committed to the principles set out in the preamble to the Constitution*. <https://www.who.int/about/governance/constitution>
- Dinçer, C. (2015, sayı: 7/59517). *Sosyal bilgiler alanındaki öğretmen açığına ilişkin soru önergesi*. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/yazili_sozlu_soru_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=175761
- Doğan, Y., & Torun, F. (2018). Sosyal bilgiler ders kitapları nereye doğru gidiyor?. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 4(2) , 111-125.
- Durmuşçelebi, M. ve Mertoğlu, B. (2018). Ortaokul öğrencilerinin eğitiminde seçmeli derslerin yeri. *OPUS International Journal of Society Researches, Youth Researches Special Issue*, 170-211.
- Er, H., & Kaya, F. M. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının stres kaynaklarının belirlenmesi. *Cumhuriyet*

International Journal of Education, 3(2), 1-15.

- Er, H., Ünal, F., & Özmen, C. (2013). 8. sınıf vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinin 4. sınıfa alınmasına ilişkin görüşler üzerine bir araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(8), 179-196.
- Erden, M. (2000). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Alkım Yayınevi
- Erlandson, D. A., Harris, E. L., Skipper, B. L. & Allen, S. T. (1993). *Doing naturalistic inquiry: a guide to methods*. Sage
- Eğitim Bir Sen (2021). Atama bekleyen öğretmenlerin ek atama talebine destek verdik. <https://www.ebs.org.tr/manset/5417/atama-bekleyen-ogretmenlerin-ek-atama-talebine-destek-verdik>
- Eğitim İş (2021). 2021-2022 eğitim öğretim yılı yarıyıl değerlendirmesi. <https://www.egitimis.org.tr/guncel/sendika-haberleri/2021-2022-egitim-ogretim-yili-yariyil-degerlendirmesi-3753/#.Yl8IwNpByUk>
- Eğitim Reformu Girişimi (2020). Eğitim İzleme Raporu 2020: Eğitimin içeriği. <file:///C:/Users/kudret/Documents/155+130/meclis%20sorusu/ders%20saatleri.pdf>
- Eğitim Sen (2021). Sinan Muşlu: "15 Bin Öğretmen Ataması Yeterli Değil". <https://egitimsen.org.tr/sinan-muslu-15-bin-ogretmen-atamasi-yeterli-degil/>
- Ersözlü, Z. N., Maviş, F. Ö., Özel, Ö., & Kürşadoğlu, A. E. (2014). Alan değişikliği yapan sınıf öğretmenlerinin geçtikleri alanla ilgili uyum sorunları ve çözüm önerileri. *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, 3(1), 8-23.
- Gençkal-Eroler, E. (2019). *Dindar nesil yetiştirmek: Türkiye'nin eğitim politikalarında ulus ve vatandaş inşası (2002-2016)*. İletişim.
- Glesne, C. (2015). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev. Ed. A. Ersoy ve P. Yalçınoglu). Anı Yayıncılık.
- Gümüş, A., & Çetin, İ. (2014). Öğretmen işsizliği ve dersane öğretmenliği: Atanan ve atanmayan öğretmenlerin uyarlanma biçimleri. K. İnal ve N. Z. Baykal (Ed.) *Kamusal eğitime tehdit derhaneler içinde* (s. 261-324). Ayrıntı.
- Güneş, V. (2014). *Alan değişikliği sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin çok boyutlu çözümlemeler (Bayburt İli örneği)* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Okan Üniversitesi.
- Gürer, Ö. F. (2018, sayı: 7/2602). *Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü için yapılacak atamalara ilişkin soru önergesi*. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-2602s.pdf>
- Gürer, Ö. F. (2018, sayı: 7/4058). *Öğretmen atamalarına ve Sosyal Bilgiler öğretmeni açığına ilişkin soru önergesi*. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-4058s.pdf>
- Kaçar, H., & Kaçar, M. (2016). İlkokul dördüncü sınıf öğretmenlerinin dördüncü sınıf insan hakları yurttaşlık ve demokrasi dersine ilişkin görüşler. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(8), 182-196.
- Karataş, İ. H. (2013). Türk Eğitim Sisteminde sivil toplum kuruluşlarının STK'ların konumları ve işlevlerine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 198, 196-218.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 35(1), 1-14.
- Kaya, E., & Öner, G. (2017). 100. yaşındaki sosyal bilgiler dersini sosyalleşme ve toplu öğretim ekseninde yeniden düşünmek. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 1-25.
- Kayıkçı, K., & İnceoğlu, E. (2010). İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenlerin sendikaların işleyişine ilişkin algıları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 37, 22-29.
- Keskin-Demirer, D. (2012). Eğitimde piyasalaşma ve öğretmen emeğinde dönüşüm. *Çalışma ve Toplum*, 1, 167-186.

- Kıral, B. (2021). *Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin algılarına göre öğretmenlerin eğitim örgütlerinde bencillik düzeyi* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- Kiraz, Z., & Kurul, N. (2018). Türkiye'de öğretmen işsizliği ve ataması yapılmayan öğretmenler hareketi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 270-302.
- Kurnaz, Z. (2016). *Türkiye'de siyasal korku ve akademik hayatın inşası* [Yayımlanmış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Maarif Vekaleti (1924). *İlk mekteplerin müfredat programı*. Matbaa-i Amire
- mebpersonel (2022). Yıllara göre öğretmen atama sayıları meb resmi verileri (2003-2020). <https://www.mebpersonel.com/sozlesmeli-ogretmenler/yillara-gore-ogretmen-atama-sayilari-meb-resmi-verileri-2003-2020-h248185.html>
- Meriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. Ed. S. Turan). Nobel Yayın Dağıtım.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1930). *1926 ilkmektep müfredat programı*. Devlet Matbaası.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1936). *1936 İlkokul programı*. Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1957). *1948 İlkokul programı*. Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1968). *1968 İlkokul programı*. Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1985). *Talim ve Terbiye Kurulu Karar Listesi*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_02/21170429_fihrist_1985.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı (1995). *Kurul Kararı*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_02/21170429_fihrist_1995.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı (1999). *1999 yılı kurul kararları*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_02/21170429_fihrist_1999.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (6-7. sınıflar) öğretim programı*. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2010). *Talim ve Terbiye Kurulu kararları*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_02/21170710_fihrist_2010.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Liselere geçiş sistemi (LGS): Merkezi sınavla yerleşen öğrencilerin performansı*. <file:///C:/Users/kudret/Documents/155+130/lgs%20kat%20say%C4%B1.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020a). *İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi'nde değişiklik yapılması*. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_08/25102204_ilkokul_ortaokul_hdc.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı (2020b). *İmam Hatip Ortaokulu Haftalık Ders Çizelgesi'nde Değişiklik Yapılması*. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_08/25102242_ih_ortaokulu_hdc.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı (2021a). *Sözleşmeli öğretmenliğe başvuru ve atama duyurusu (Mart 2021)*. http://personel.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_03/05160208_2021_MART_SOZLEYMELY_OYRETMEN_ATAMA_DUYURUSU.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı (2021b). *Sözleşmeli öğretmenliğe başvuru ve atama duyurusu (Eylül 2021)*. http://personel.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/23142319_Eylul_2021_Ylk_Atama_Duyurusu.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı (2022a). *Yıl ve türlere göre taban puanlar*. http://atama.meb.gov.tr/sonuclar/arsiv/sayisal_veriler.asp?k_yil=-1&k_tur=2&Sonuc=Goster
- Milli Eğitim Bakanlığı (2022b). *Haberler*. <http://personel.meb.gov.tr/www/haberler/kategori/1>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2022c). *Güncel eğitim politikaları ve 20. Millî Eğitim Şurası tavsiye kararları*.

[https://cdn.eba.gov.tr/icerik/2022/03/Guncel Egitim Politikalari ve 20. Milli Egitim Surasi Tavsiye Kararlari.pdf](https://cdn.eba.gov.tr/icerik/2022/03/Guncel_Egitim_Politikalari_ve_20_Milli_Egitim_Surasi_Tavsiye_Kararlari.pdf)

- Omaklılar, D. (2018, 24 Şubat). *Ataması yapılmayan öğretmen iş cinayetinde hayatını kaybetti*. Evrensel. <https://www.evrensel.net/haber/346274/atamasi-yapilmayan-ogretmen-is-cinayetinde-hayatini-kaybetti>
- Örs, H. (2021, sayı: 7/44191). *Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü mezunlarının istihdamına ilişkin soru önergesi*. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-44191s.pdf>
- Özdemir, Ö. (2021, 15 Eylül). *Atanamayan öğretmenler anlatıyor* (2). Medyascope. <http://icits2021.erdogan.edu.tr/wp-content/uploads/2021/06/APA-7-Yazim-Kurallari-ve-Kaynak-Go%CC%88sterme.pdf>
- Resmi Gazete (2012). *İlköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm>
- Resmi Gazete (2015). *Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama Ve Yer Değiştirme Yönetmeliği*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/04/20150417-4.htm>
- Sağlam, H. İ., Hayal, M. A. (2015). Sınıf öğretmenlerinin “insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi” dersinin ilkökul 4. Sınıfta yer almasına ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 207-217.
- SBEB (2021). *Toplumsal Yaşamda Sosyal Bilgiler Eğitiminin Yeri ve Önemi*. http://sosbilder.org/Content_Files/Content/Toplumsal%20Ya%C5%9Famda%20Sosyal%20Bilgiler%20E%C4%9Fitiminin%20Yeri%20ve%20%C3%96nemi%20%C3%A7al%C4%B1%C5%9Ftay%20sonu%C3%A7%20raporu.pdf
- Selçuk, Z. (2021, sayı: 99074258-610-67). *Soru önergelerine cevap*. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-44191sgc.pdf>
- Selçuk, Z. (2021, sayı: 99074258-610-E). *Soru önergelerine cevap*. <file:///C:/Users/kudret/Documents/155+130/meclis%20sorusu/arslan%20kabukcuo%C4%9Flu%20na%20cevap.pdf>
- Standing, G. (2017). *Prekarya: Yeni tehlikeli sınıf*. (Çev. E. Bulut). İletişim Yayınları.
- Şahin, İ. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmen istihdamı ve mesleki geleceklerine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1167-1184.
- Tanal, M. (2014, sayı:7/40823). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin atamalar konusundaki mağduriyetlerine ilişkin soru önergesi*. <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-40823s.pdf>
- Tanal, M. (2015, Sayı:7/1640). *Sosyal bilgiler öğretmenliği branşındaki atamalara ilişkin soru önergesi*. <https://www2.tbmm.gov.tr/d25/7/7-1640s.pdf>
- TEDMEM. (2022). *2021 eğitim değerlendirme raporu* (TEDMEM Değerlendirme Dizisi 8). Türk Eğitim Derneği.
- Toker-Gökçe, A. (2014). Atanamama nedeniyle farklı bir mesleğe yönelen işsiz aday öğretmenler üzerine bir çalışma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 191-208.
- Toprak, E., Demir, S. B. (2017). İlkokul 4. sınıf “insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi” dersinde yaşanan sorunların sınıf öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (4), 2160-2179.
- Türk Eğitim Sen (2021). Genel başkan Geylan: “Öğretmen atamaları tehir edilemez bir ihtiyaçtır.”. <https://www.tes.org.tr/genel-baskan-geylan-ogretmen-atamalari-tehir-edilemez-bir-ihtiyactir/>
- Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu (2021). *Sempozyum Programı*. <http://usbes2021.ibu.edu.tr/?page=program>

- Üçer, Ö. (2014, sayı: 7/56822). *Sosyal bilgiler öğretmenliği için açılan kadro sayısına ilişkin soru önergesi*. <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-56822s.pdf>
- Üstel, F. (Tarihsiz). *Türkiye Cumhuriyeti'nde resmî yurttaş profilinin evrimi*. <https://psi520.cankaya.edu.tr/uploads/files/Ustel%2C%20Türkiye%20Cumhuriyeti%27nde%20Resmi%20Yurttaş%20Profilinin%20Evrimi.pdf>
- Weida, E. B., Phojanakong, P., Patel, F. & Chilton, M. (2020) Financial health as a measurable social determinant of health. *PLoS ONE* 15(5), 1-14. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0233359>
- Yetişensoy, O. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının geleceğe yönelik işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, İ. (2015, sayı:7/770). *Branş öğretmeni açığına ve ücretli öğretmenlik uygulamasına ilişkin soru önergesine verilen cevap*. <https://www2.tbmm.gov.tr/d26/7/7-0770sgc.pdf>
- Yılmaz, K. (2010). Sosyal bilgiler eğitimindeki sorunlar ve çözüm önerileri: öğretim elemanlarının görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8 (4) , 839-867
- Zayimoğlu-Öztürk, F. ve Aksoy, H. (2015). Temel eğitimden ortaöğretime geçiş modelinin 8. Sınıf öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi (Ordu İli örneği). *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 33(2), 439-454.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The issue of the assignment of the teachers conducting the social studies course, which is one of the most important and pivotal courses taught in primary and secondary schools in Turkey, by the state has been a long-standing issue in Turkey. In both appointments with a total quota of 35,000 made in 2021, a total of 285 quotas were assigned to the branch of social studies, which constitutes approximately 1% of the university graduates, 0.6% of the candidates who took the exam, and 1,2% of the total quota. Additionally, this is the lowest quota number assigned to the social studies since 2004. Unassigned social studies teachers, who could no longer remain silent on the assignment problem in their field and realized the power of social media in forming pressure groups and shaping public opinion, opened accounts on social media platforms and created social media groups. They have generally tried to announce their problems, opinions and suggestions, which sometimes they brought to the field as well, on these platforms. The idea that it would be more effective to pronounce these problems, opinions and suggestions on a scientific basis was the starting point of this study. On the light of such information, the aim of this study is to ascertain the views of the unassigned social studies teachers regarding the quota numbers allocated to their field.

Method

The case study method from among the qualitative research methods was used in the research. The research was conducted with the unassigned 20 social studies teachers who challenged the assignments the most. Criterion sampling method from among the purposive sampling methods were used in the selection of the research group. The criterion of being the most active was used both in the selection of the social media group and in the selection of the 20 teachers in this group. The data were collected using two semi-structured interview forms. The first interview form was created at the end of the relevant literature review. The second interview form contains more detailed and specific questions, which were created using the data from the first interviews. The data obtained from the interviews were analyzed using the thematic analysis technique.

Results

The adverse effects of the MEB (Ministry of National Education) Directorate General of Personnel's announcements regarding the 2021 assignment quotas on the mental well-being of the teacher candidates were: feelings of disappointment, pessimism, despair, stress, hopelessness, lack of joy in life, confusion, worthlessness, betrayal, competition, sadness, crying, failure, insecurity, depression, oppression. The adverse effects on their physical well-being were: nutritional problems, sleep disorder, tooth breakage, hair loss. The adverse effects on their social well-being were: negative effects on their inner circle, lack of support from their inner circle, individualization due to getting tired of trying to explain the situation, having to postpone social projects such as marriage, having to postpone postgraduate education plans. The adverse effects on their financial well-being were: unemployment after graduation, having to work as substitute teachers, having to choose professions outside of their field, both working and preparing for the exam, inclination to work abroad, poor economic conditions, having no or out of date exam materials. lack of family support.

The views of the unassigned social studies teachers regarding the reasons why the MEB Directorate General of Personnel allocated low quota numbers to the social studies in their 2021 assignments were: not allocating enough hours to social studies courses, appointment of teachers from other fields to the elective courses that normally social studies teachers should attend, attempts towards opening other selective courses, perception of social studies ences as a filling for additional courses, reduction of the content of social studies courses, removal of the citizenship and democracy course from the curriculum, reduction in the hours of the T.R. History of Revolution and Kemalism, increase in the assignment quotas allocated to other branches, replacement of tenured social studies teachers with substitute teachers, permission to teachers from other fields, classroom teachers in particular, to change their fields into social studies, excess of norms, not paying social studies the respect it deserves, perception of social studies as an easy, verbal and rote-based course, failure to include enough questions from social studies in the central exam, failure to attach enough

importance to social studies even though Turkey is a country that constantly receives immigrants, intended destruction of social studies, lobbying within the MEB, negative perception of social studies by the dominant ideology, the fact that social studies is a secular course, intended eradication of the ideology of Kemalism, intention to reduce the the number of public employees and public expenditures due to neoliberal economic policies.

The views of the unassigned social studies teachers on the performance of the social studies stakeholders in objecting the number of assignment quotas were as follows: According to the participants, the most effective stakeholders in the battle against the quotas were academicians, tenured social studies teachers, and unassigned social studies teachers. Among the stakeholders, those who failed to object strongly enough were the MEB, academics except for a small minority, trade unions, NGOs, mainstream media channels, tenured social studies teachers, unassigned social studies teachers, social studies teacher candidates, unassigned teachers of other branches, and student parents. The unassigned social studies teachers themselves and the social media groups they are members of objected strongly the most.

Conclusion

After the announcement of the quota numbers, mental, physical, social and financial well-beings of all participants deteriorated substantially. The participants attributed the low number of quotas to a series of reasons on the basis of lack of emphasis on social studies due to ideology-related policies. Finally, they think that, other than themselves and the social media accounts they are active in, stakeholders (individuals or institutions) did not object strongly enough in the face of these problems, and they offer suggestions to every stakeholder for challenging these policies.